ރިޕޯޓް ނަންބަރު: SPE-2022-03(D)

17 އޮކްޓޫބަރު 2022

ކަނޑުމަހުގެ ބާވަތްތައް އެކްސްޕޯޓް ކުރުމުގައި މޯލްޑިވްސް އިންޑަސްޓްރިއަލް ފިޝަރީސް ކޮމްޕެނީއިން އަމަލުކޮށްފައިވާ ގޮތުގެ ޚާއްޞަ އޮޑިޓް ރިޕޯޓް

2021 - 2016

އޮޑިޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީސް

AUDITOR GENERAL'S OFFICE

ފިހުރިސްތު

ސަފުހާ

ހ. ތަޢާރަފު 1

ށ. މިކުންފުނީގެ ތަޢާރަފު 1

ނ. އޮޑިޓުގެ ސްކޯޕު 2

ރ. އޮޑިޓް ކުރުމުގައި ގެންގުޅުއްވާ ހަމަތަކާއި އޮޑިޓް ކުރިއަށް ގެންގޮސްފައިވާ ގޮތް 2

ބ. ފާހަގަކުރެވުނު ކަންތައްތަކުގެ ޚުލާޞާ 3

(1) އެއްވަނަ ބައި 5

1.1 2016 ވަނަ އަހަރުން ފެށިގެން 2021 ވަނަ އަހަރުގެ ނިޔަލަށް 1,072 މިލިއަން ރުފިޔާގެ ގެއްލުން މިކުންފުންޏަށް ލިބިފައިވުން 5

1.2 2021 ވަނައަހަރު ނިމުނުއިރު މިކުންފުނީގެ މިލްކިއްޔާތުގައި ހުރި މުދަލުގެ އަގަށްވުރެ، ކުންފުނީގެ ދަރަނި 955 މިލިއަން ރުފިޔާއިން އިތުރުވެފައިވުން 7

1.3 ދައުލަތުގެ ބަޖެޓުން މިކުންފުންޏަށް ފައިސާ ދޫކުރުމުގައި ވަކި ހާއްސަ އުސޫލެއް ހަމަޖެހިފައި ނެތުން 8

(2) ދެވަނަ ބައި 10

2.1 ގަނޑުކުރި ކަނޑުމަސް އެކްސްޕޯޓުކުރުމުން 2016 ވަނަ އަހަރުން 2021 ވަނަ އަހަރުގެ ނިޔަލަށް މިކުންފުންޏަށް 290 މިލިއަން ރުފިޔާގެ ގެއްލުން ލިބިފައިވުން 10

2.1.1 މަސް ދޯނިފަހަރުތަކުގައި މަހުގެ ތާޒާކަން ހިފެހެއްޓުމަށް ބޭނުންވާނެ ޢަމަލީ ނިޒާމެއް އެކަށީގެންވާ މިންވަރަކަށް ޤާއިމުކޮށްފައި ނެތުން 11

2.1.2 މިކުންފުނީގެ ކޯލްޑް ސްޓޯރޭޖްތަކުގައި މަސް ރައްކާކުރުމުގައާއި އެކްސްޕޯޓް ކުރުމަށްޓަކައި ކުރިއަށް ބޯޓުތަކަށް މަސް ލޯޑުކުރުމުގެ ކުރިން މަހުގެ ބާވަތާއި، ސައިޒު ފަދަ އެހެނިހެން ތަފްސީލުތައް ބެލުމުގައި އެކަށީގެންވާ ސަމާލުކަން ދެވިފައިނުވުން 12

2.1.3 މަހުގެ ސްޓޮކްމެނޭޖްމަންޓާއި މަސް ގަނެ ވިއްކުމުން ހަމަހަމަކަމާއި މަހުގެ ސްޓޮކްމެނޭޖްމަންޓުގެ ރެކޯޑު މިކުންފުނިން އެކަށީގެންވާ ގޮތުގައި ކަށަވަރުކޮށްފައި ނުވުން 15

2.2 މަސް ގަނޑު ފެކްޓަރީއާއި މިކުންފުނާ ދެމެދު އެއްބަސްވުމެއް ނެތި 144 މިލިއަން ރުފިޔާގެ ފިނިކުރި އައިސް މަސް ވިއްކާފައިވުން 17

2.3 މަހުގެ ބާވަތްތައް އުފެއްދުމަށް ހިނގާ ޚަރަދު ކޮސްޓު ހިސާބުކޮށްފައި ނުވުން 18

ކަނޑުމަހުގެ ބާވަތްތައް އެކްސްޕޯޓުކުރުމުގައި މޯލްޑިވްސް އިންޑަސްޓްރިއަލް ފިޝަރީސް ކޮމްޕެނީ އިން ޢަމަލުކޮށްފައިވާ ގޮތުގެ ޚާއްޞަ އޮޑިޓް ރިޕޯޓް 2016-2021

ހ. ތަޢާރަފު

މި ރިޕޯޓަކީ، ކަނޑުމަހުގެ ބާވަތްތައް އެކްސްޕޯޓުކުރުމުގައި މޯލްޑިވްސް އިންޑަސްޓްރިއަލް ފިޝަރީސް ކޮމްޕެނީ (މިފްކޯ) އިން ޢަމަލުކުރަމުން އެކަށީގެންވާ ހަރުދަނާ އުސޫލުތަކެއް ހަމަޖެހިފައިވޭތޯ އާއި، އަދި މި އުސޫލުތަކާ އެއްގޮތަށް ޢަމަލުކޮށްފައިވާ މިންވަރު ބަލައި، [illegible] ޤާނޫނު ނަންބަރު 4/2007 (އޮޑިޓް ޤާނޫނު) ގެ ދަށުން ކުރެވުނު ޚާއްޞަ އޮޑިޓެއްގެ ރިޕޯޓެވެ. ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޖުމްހޫރިއްޔާގެ ޤާނޫނުއަސާސީގެ 213 ވަނަ މާއްދާގައި ބާރުދީފައިވާ ގޮތުގެމަތިން މި ރިޕޯޓް ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާއާއި ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހަށް ހުށަހަޅައިދެމެވެ، މި އޮޑިޓުގައި ފާހަގަކުރެވުނު ކަންތައްތަކާ ގުޅޭގޮތުން އިސްލާހު ފިޔަވަޅު އެޅުމަށްޓަކައި މި ރިޕޯޓް މިފްކޯއަށާއި މިނިސްޓްރީ އޮފް ފިޝަރީޒް އެގްރިކަލްޗަރ އެންޑް މެރިން ރިސޯސަސް އަށް ހުށަހަޅައިދީފައިވާނެއެވެ.

މި އޮޑިޓަށް ބޭނުންވި މުހިއްމު ލިޔެކިޔުންތަކާއި މަޢުލޫމާތުތައް ފޯރުކޮށްދެއްވައި، މިފްކޯ އާއި، ފިޝަރީޒް މިނިސްޓްރީއާއި [illegible] ޝުކުރުދަންނަވަމެވެ. މި ރިޕޯޓް، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޤާނޫނުއަސާސީ އާއި އޮޑިޓް ޤާނޫނުގެ ދަށުން [illegible] މި އޮފީހުގެ ވެބްސައިޓް www.audit.gov.mv ގައި ޝާއިޢުކުރެވިފައިވާނެއެވެ.

ށ. މިފްކޯގެ ތަޢާރަފު

މިފްކޯ އުފައްދާފައިވަނީ 100% ސަރުކާރު ހިއްސާވާ ކުންފުންޏެއްގެ ގޮތުގައި، މަސްވެރިންގެ އަތުން މަސްގަނެ މަހުގެ ބާވަތްތައް އުފައްދަމުންދަނީ ދިވެހިރާއްޖެ އާއި ރާއްޖެއިން ބޭރުގެ ވިޔަފާރިތަކަށް ވިއްކުމަށެވެ. މިފްކޯގެ މިލްކިއްޔާތުގެ ދަށުގައި މަސް ފެކްޓަރީ 20 އައިސް ޕްލާންޓާއި، މަހުގެ ބާވަތްތައް އުފައްދާ 3 ފެސިލިޓީ (ފެކްޓަރީ) އާއި [illegible] ޤާއިމުކޮށްފައިވާ މަސް ރައްކާކުރާ [illegible] ކަނޑުގައި ދުއްވާ 14 އުޅަނދު ހިމެނެއެވެ. މިފްކޯގައި 1,692 މުވައްޒަފުން މަސައްކަތްކުރެއެވެ. މިފްކޯއިން ވިއްކާ މަހުގެ މައިގަނޑު ބާވަތްތަކުގައި [illegible] (ފްރޯޒަން ޓޫނާ)، އައިސް މަސް (ޗިލްޑް ފިޝް)، ދަޅުމަސް (ކޭންޑް ޓޫނާ)، އަދި ގަސްތާނާ (ފިޝް މީލް) އެވެ.

ނ. އޮޑިޓްގެ ސްކޯޕް

މި އޮޑިޓްގައި މައިގަނޑު ގޮތެއްގައި ބަލާފައިވަނީ:

1. 2016 ވަނަ އަހަރުން ފެށިގެން 2021 ވަނަ އަހަރުގެ ނިޔަލަށް މިފްކޯއަށް ލިބުނު އާމްދަނީއާއި ހިނގި ހަރަދަށް ބަލައި ކުންފުނީގެ މާލީ ޙާލަތު،
2. މިފްކޯއިން އެކްސްޕޯޓްކުރާ މަހުގެ ޝިޕްމެންޓްތަކުން ލިބޭ ގެއްލުމާއި ގެއްލުން ލިބުނު ސަބަބުތައް،
3. މިފްކޯ އިން މަހުގެ ބާވަތްތައް އެކްސްޕޯޓްކުރުމުގައި ޢަމަލުކުރަމުންދާ ހަމަތަކާއި އުސޫލުތައް ހަމަޖެހިފައިވާ ގޮތާއި އެ އުސޫލުތަކާ އެއްގޮތަށް ޢަމަލުކުރެވިފައިވާ މިންވަރަށެވެ.

ރ. އޮޑިޓްކުރުމުގައި ގެންގުޅެފައިވާ ހަމަތަކާއި އޮޑިޓް ކުރިއަށް ގެންގޮސްފައިވާ ގޮތް

މި އޮޑިޓްކޮށްފައިވަނީ މި އޮފީހުން ހާއްސަ އޮޑިޓްތައް ކުރުމަށް ކަނޑައަޅާފައިވާ މިންގަނޑުތަކާއި، ހަމަތަކާއި، އުސޫލުތަކާ އެއްގޮތްވާގޮތުގެ މަތިންނެވެ. މި އޮޑިޓް ކުރިއަށް ގެންދިއުމުގައި މިފްކޯއިން ލިބެންހުރި ލިޔެކިޔުންތަކާއި، ސަރުކާރުގެ އިދާރާތަކުން ލިބެންހުރި ލިޔެކިޔުންތަކާއި އަދި ދައުލަތުގެ ކުންފުނިތަކުން ލިބެންހުރި ލިޔެކިޔުންތައް ބަލައި ދިރާސާ ކުރުމަށްފަހުއެވެ. މީގެއިތުރުން، މި ރިޕޯޓުގައި ފާހަގަކޮށްފައިވާ ކަންކަމާއި ހިސާބުތަކާއި އަދަދުތަކުގެ ސައްޙަކަން ކަށަވަރުކުރުމަށްޓަކައި، ރިޕޯޓު ތައްޔާރުކުރުމުގެ ކުރިން މިފްކޯއާ ހިއްސާކުރެވި، އެ ފަރާތުން ހުށަހަޅާފައިވާ ކޮމެންޓްތަކާ ގުޅިގެން މި ރިޕޯޓަށް ގެނެވެންހުރި އިސްލާހުތައް ގެނެވިފައިވާނެއެވެ.

ހ. ފާހަގަކޮށްފައިވާ ކަންތައްތަކުގެ ޚުލާޞާ

1. 2016 ވަނަ އަހަރުން ފެށިގެން 2021 ވަނަ އަހަރުގެ ނިޔަލަށް މިފްކޯއަށް އާމްދަނީގެ ގޮތުގައި 6,935 މިލިއަން ރުފިޔާ ލިބި، މި މުއްދަތުގެ ތެރޭގައި މަސް ގަތުމަށާއި އަދި އުފެއްދުމަށް ސީދާ ހިނގި ހަރަދަށް (ކޮސްޓް އޮފް ސޭލްސް) އަށް 7,185 މިލިއަން ރުފިޔާ ހަރަދުކުރެވިފައެވެ. ބޭރުގެ ބާޒާރަށް ކުންފުނިން މަސް ވިއްކުމުން ގެއްސުފައިވާ ވާކަށް ރަނގަޅުކޮށް ބޮޑު ހަރަދެއް، މަސް ގަތުމަށާއި އަދި ސީދާގޮތުން މަސް އުފެއްދުމަށް ހިނގާފައިވެއެވެ. ނަތީޖާއެއްގެ ގޮތުން މި މުއްދަތުގެ ތެރޭގައި ޖުމްލަ 250 މިލިއަން ރުފިޔާގެ ގްރޮސް ލޮސް ކުންފުންޏަށް ލިބިފައިވާއިރު، ހިންގުމުގެ ހަރަދާއި އުނިކުރުން ހަރަދުތަކާ އެކު ޖުމްލަ 1,072 މިލިއަން ރުފިޔާގެ ސާފު ގެއްލުން (ނެޓް ލޮސް) މި މުއްދަތުގެ ތެރޭގައި މިފްކޯއަށް ލިބިފައިވާކަން.

2. 2021 ވަނަ އަހަރުގެ ނިޔަލަށް މިފްކޯ ހިންގުމުގައި މިހާތަނަށް ލިބުނު ގެއްލުމުގެ އަދަދު (އެކިއުމިއުލޭޓެޑް ލޮސް) 1,389 މިލިއަން ރުފިޔާއަށް އަރާފައިވާކަމާއި ނަތީޖާއެއްގެ ގޮތުން ކުންފުނީގެ މިލްކިއްޔާތުގައިހުރި ހަރުމުދަލަށްވުރެ ކުންފުނީގެ ދަރަނި އިތުރުވެފައިވެއެވެ. މިގޮތުން ކުންފުނީގެ މިލްކިއްޔާތުގައިވާ ހަރުމުދަލުގެ އަގު 2021 ވަނަ އަހަރުގެ ނިޔަލަށް 961 މިލިއަން ރުފިޔާ ގައި ހުރިއިރު ކުންފުނީގެ ދަރަނީގެ ގޮތުގައި 1,916 މިލިއަން ރުފިޔާ ހުރިކަން ފާހަގަކުރެވެއެވެ. އެހެންކަމުން ކުންފުނީގެ ހަރުމުދަލަށްވުރެ ދަރަނީގެ ނިސްބަތް 955 މިލިއަން ރުފިޔާއިން އިތުރުވެ ކުންފުނި މާލީ ގޮތުންހުރި "ނެގެޓިވް ނެޓް ވޯތް" ގައިކަން.

3. ކުންފުންޏަށް ގެއްލުންވަމުން ދިއުމުގެ މައިގަނޑު ސަބަބުތަކުގެ ތެރޭގައި، މިފްކޯއަށް މަސްގަތުމަށް ސަރުކާރުން ކަނޑައަޅާ ރޭޓަކީ ބޭރުގެ މާކެޓަށް މަސް ވިއްކާނުލެވޭނެ އަގާ ބަލާއިރު ނިސްބަތުން ބޮޑު އަގެއްކަމުގައި، ކުންފުނީގެ ހިންގުމުގެ ހަރަދު ބޮޑުވުމާއި އެކަށީގެންނުވާ މަދުގެ ޝިޕްމެންޓްތަކުގައި ހުންނަ މަހުން ބައެއް، ގަންނަ ފަރާތްތަކުން އެކި ސަބަބުތަކާހުރެ ގަބޫލުނުކުރުން ދޫކޮށްލުމުންނާއި އަދި އެކްސްޕޯޓްކުރާ މަހުގެ ޝިޕްމެންޓްތަކުގައި ހުންނަ މަހުގެ ސައިޒާއި، ބޯވަތާއި ތަފާތުވުމުގެ ސަބަބުން ކުންފުންޏަށް ލިބެންވާ އާމްދަނީ ގެއްލިގެންދިއުން ހިމެނޭކަން.

4. މިފްކޯއަށް ގެއްލުންވަމުން ދިއުމާ ގުޅިގެން ކުންފުންޏަށް ދިމާވާ މާލީ ދަތިކަން ހައްލު ކުރުމަށް ދައުލަތުގެ ބަޖެޓުން 2016 ވަނަ އަހަރުން ފެށިގެން 2021 ވަނަ އަހަރުގެ ނިޔަލަށް ޖުމްލަ 701 މިލިއަން ރުފިޔާ މިފްކޯއަށް ދޫކުރެވިފައިވާކަމާއި، މިއީ މި މުއްދަތުގެ ތެރޭގައި ކުންފުންޏަށް ލިބުނު ސާފު ގެއްލުމުގެ 65% ކަމަށްވާއިރު ސަރުކާރުން މިފްކޯއަށް ފައިސާ ދޫކުރަމުން ގެންގޮސްފައިވަނީ، ސަރުކާރުން ކަނޑައަޅާ ވަކި ރޭޓެއްގައި މަސްވެރިންގެ އަތުން މަސްގަންނަން ޖެހުމުގެ ސަބަބުން، ބާޒާރު ރޭޓާ އަގާ ބަލާއިރު މަސްގަތުމަށް ކުންފުނިން އިތުރަށް ކުރަންޖެހޭ ހަރަދު ފުއްދުމުގެ ގޮތުން ސަބްސިޑީއެއްގެ ގޮތުގައި ނޫންކަން.

5. 2016 ވަނަ އަހަރުން ފެށިގެން 2021 ވަނަ އަހަރުގެ ނިޔަލަށް މިފްކޯއިން އެކްސްޕޯޓްކުރި މަހުގެ ޝިޕްމެންޓްތަކުގެ ތެރެއިން މި އޮޑިޓްގައި ބެލި 394 ޝިޕްމެންޓްގައި ހިމެނޭ މަހުގެ ބާވަތާއި ސައިޒު ތަފާތުވުމުންނާއި އަދި މަހުގެ ކޮލިޓީ ދަށްވެ ރިޖެކްޓް ކުރުމުގެ ސަބަބުން ޖުމްލަ 290 މިލިއަން ރުފިޔާގެ ގެއްލުން މި މުއްދަތުގެ ތެރޭގައި މިފްކޯއަށް ލިބިފައިވާކަމާއި، މިއީ އެވްރެޖްކޮށް އަހަރަކަށް 48 މިލިއަން ރުފިޔާގެ ގެއްލުންކަން. މަސްވިއްކި އަގުން ބަލާއިރު މިއީ 6% ގެ ގެއްލުމެއްކަން.

6. މި މައްސަލަ ދިމާވަންޖެހޭ މައިގަނޑު ސަބަބުތަކުގެ ތެރޭގައި، މިފްކޯގެ ކޯލްޑް ސްޓޯރޭޖްތަކުގައި މަސް ރައްކާކުރަން ބަހައްޓުމުގައި މަހުގެ ބާވަތާއި އަދި ސައިޒު ވަކިން އެނގޭނެހެން އިންތިޒާމްކޮށް ބަހައްޓައި އަދި ބެލެހެއްޓުމުގައި އެކަށީގެންވާ ސަމާލުކަން ދެވިފައިނުވުމާއި، މަހުގެ ޝިޕްމެންޓްތަކާ މަސް ގަންނަފަރާތްތަކާ ހަވާލުވާއިރު މިފްކޯއިން މަހުގެ ޝިޕްމެންޓްތަކުގެ ބާރުލު އެކަށީގެންވާ ގޮތުގައި ކަނޑައެޅިފައިނުވުމާއި މަސްގަންނަފަރާތްތަކުގައި މަހުގެ ތާޒާކަން ހިފެހެއްޓުމަށް ބޭނުންވާ [illegible]

ނިޒާމެއް އެކަށީގެން މިންވަރަށް ޤާއިމުކޮށްފައި ނެތުމާއި، އަދި މަސްވެރިންގެ އަތުން މިފްކޯއަށް މަސް ގަންނައިރު މަހުގެ ކޮލިޓީއަށް ބަލައިގެން މަސް ގަންނަން ހަރުދަނާ ނިޒާމެއް ގާއިމުކޮށްފައިނުވުން ހިމެނޭކަން.

7. މިފްކޯގެ "ސްޓޮކް އެންޑް މާކެޓިންގ ޑިޕާޓްމަންޓް"ގައި އެކްސްޕޯޓްކުރާ ކޮންމެ މަހުގެ ބާވަތްތަކަށް އެއްބަސްވުން ހެދި، ސްޓޮކް އެންޑް މާކެޓިންގ ޑިޕާޓްމަންޓުގެ ފައިލް ސެކްޝަން، އެއްބަސްވުމުގެ އަސްލު ކޮޕީ ޑިޕާޓްމަންޓުގައި ފައިލްކޮށް، އަދި ދެފަރާތް ކޮޕީ "ފައިނޭންސް އެންޑް އެކައުންޓިންގ" އަދި " ޕްރޮޑަކްޝަން ސަޕޯޓް" ޑިޕާޓްމަންޓުތަކަށް ބަހާލަންޖެހޭކަމަށްވެއެވެ. ނަމަވެސް، މި ޑިޕާޓްމަންޓާއި ހިއްސާކުރި 2016 ވަނައަހަރުން ފެށިގެން 2018 ވަނައަހަރުގެ ނިޔަލަށް އެއްބަސްވުން ނުހަދާ ޖުމުލަ 144 މިލިއަން ރުފިޔާގެ މަސް މިފްކޯއިން އެކި ފަރާތްތަކަށް ވިއްކާފައިވާކަން.

8. މިފްކޯއިން އުފައްދާ މަހުގެ ބާވަތްތަކަށް ޖެހޭއަގު (ޕްރައިސް ލިސްޓް) އަންދާޒާކޮށް ހިސާބުކޮށް ކަނޑައަޅާނެ ގޮތުގެ ޕްރޮސީޖަރ އެކަށައަޅާ ބަޔާންކުރާ ގައިޑްލައިނެއް ނުވާކަން މިގޮތުން މަސްވެރިންގެ އަތުން މަސް ގަނެ ބާވަތްތައް ހިސާބުން ފެށިގެން މަސްފިނިކުރަމުން ޕްރޮސެސްކުރާ އަދި މަސް ވިއްކާ ހަމައަށް ހިނގާ ހަރަދުތައް ހިމަނައިގެން އުފައްދާ ކޮންމެ މަހުގެ ބާވަތަކަށް (ޕްރައިސް ލިސްޓް) ގެ ޕްރޮސީޖަރ އަކީ ވަކިން ހިސާބުކޮށްފައި ނުވާކަން. އެހެންކަމުން، މަސް ވިއްކާނެ އަގު ކަނޑައަޅަން ދަތިވެފައި، މަސް އުފެއްދުމުގައި ހަރަދުވާ ބަޖެޓް ވިސްނަމުން ދެނެގަނެވޭ ކަންކަން ދުރަށް ގެނެސްދެވިފައި، ހަރަދުތައް ފާހަގަކޮށް ކޮންމެ ބަޔަކަށް ގެއްލުމެއް ނުވާނެ ގޮތަށް ވިއްކައިގަންނަކަން ނޭނގުމާއި އަދި މަސްވެރިންގެ އަތުން މިފްކޯއަށް މަސް ގަންނަން ކޮންމެހެން ހަރަދުތައް ފާހަގަކޮށް އަދި ހިސާބުކޮށްފައި ނުވުން.

އޭޖީ ބިލްޑިންގ (1 ވަނަ ފަންގިފިލާ)، އަމީރު އަހުމަދު މަގު، މާލެ، ދިވެހިރާއްޖެ. ފޯން: 3939 332 ފެކްސް: 6430 331 އީ-މެއިލް: info@audit.gov.mv

(1) އާއްމު ބައި

މި ބައިގައި މައިގަނޑު ގޮތެއްގައި ބަލާލާފައިވަނީ 2016 ވަނަ އަހަރުން ފެށިގެން 2021 ވަނައަހަރުގެ ނިޔަލަށް ކުންފުނީގެ މާލީ ހާލަތުގެ މައްޗަށެވެ. މީގެއިތުރުން މިފްކޯއިން އުފައްދާ މަހާއި ބާވަތްތައް ވިއްކައިގެން ލިބެމުންދާ ގެއްލުމާއި މިފްކޯގެ ދަރަނި އިތުރުވަމުންދާ މިންވަރުގެ އިތުރުން މިފްކޯގެ ކޭޝްފްލޯ މެނޭޖްކުރުމަށް ދައުލަތުގެ ބަޖެޓުން ކޮންމެވެސް ހިއްސާއެއް ކުރާއިރުގެ މައްސަލަތަކާ މި ބައިގައި ބަލާލައިފައިވާނެއެވެ.

1.1) 2016 ވަނަ އަހަރުން ފެށިގެން 2021 ވަނަ އަހަރުގެ ނިޔަލަށް 1,072 މިލިއަން ރުފިޔާގެ ގެއްލުން މިފްކޯއަށް ލިބިފައިވުން

ތިރީގައިވާ ތާވަލު 1 ގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ފަދައިން 2016 ވަނައަހަރުން ފެށިގެން 2021 ވަނައަހަރުގެ ނިޔަލަށް މިފްކޯއަށް އާމްދަނީގެ ގޮތުގައި ޖުމްލަ 6,935 މިލިއަން ރުފިޔާ ލިބިފައިވެއެވެ. ނަމަވެސް، މި މުއްދަތުގެ ތެރޭގައި ވިއްކުނު މުދާ އުފެއްދުމަށް ހިނގި ޚަރަދު (ކޮސްޓް އޮފް ސޭލްސް)، އެ މުދާ ވިއްކުމުން ލިބުނު އާމްދަނީއަށްވުރެ އިތުރުވެއެވެ. މިގޮތުން ކޮސްޓް އޮފް ސޭލްސްގެ ގޮތުގައި 7,185 މިލިއަން ރުފިޔާ ޚަރަދުކުރެވިފައިވެއެވެ. މި ޚަރަދުގެ ތެރޭގައި ރޯމެޓީރިއަލްގެ ގޮތުގައި މަސްވެރިންގެ އަތުން މަސް ގަތުމުގެ ޚަރަދާއި އަދި އެ މަސް އުކާސްޓޯރޭޖު ކުރުމަށްޓަކައި މިފްކޯގެ ފެސިލިޓީތަކުގައި މަސް ޕްރޮސެސްކުރުމުގެ ޚަރަދު ހިމެނެއެވެ. ނަތީޖާއެއްގެ ގޮތުން 2016 ވަނައަހަރުން ފެށިގެން 2021 ވަނައަހަރުގެ ނިޔަލަށް، 2017 ވަނައަހަރު ފިޔަވައި، ހިނގާ ހުރިހާ އަހަރު ތަކެއްގައިވެސް މަހުގެ އުފެއްދުންތަކުން ޖުމްލަ 250 މިލިއަން ރުފިޔާގެ ގެއްލުން (ގްރޮސް ލޮސް) ލިބިފައިވެއެވެ.

ތާވަލު 1: 2016 ވަނަ އަހަރުން 2021 ވަނައަހަރުގެ ނިޔަލަށް ލިބުނު އާމްދަނީއާއި ހިނގި ޚަރަދު އަދި ލިބުނު ގެއްލުން (މިލިއަން ރުފިޔާއިން)

ތަފްސީލު	2016	2017	2018	2019	2020	2021	ޖުމްލަ
އާމްދަނީ	745	1,365	1,390	1,177	1,007	1,251	6,935
ކޮސްޓް އޮފް ސޭލްސް	(756)	(1,243)	(1,452)	(1,342)	(1,119)	(1,273)	(7,185)
ގްރޮސް ޕްރޮފިޓް/(ލޮސް)	(11)	122	(62)	(165)	(112)	(22)	(250)
އެހެނިހެން އާމްދަނީ	72	89	116	339	200	154	970
ހިންގުމުގެ ޚަރަދު	(239)	(266)	(253)	(290)	(352)	(392)	(1,792)
ނެޓް ލޮސް	(178)	(55)	(199)	(116)	(264)	(260)	(1,072)

މިފްކޯގެ އަހަރީ ރިޕޯޓްތަކުން އެނގޭގޮތުގައި 2016 ވަނަ އަހަރުން ފެށިގެން 2021 ވަނަ އަހަރުގެ ނިޔަލަށް މިފްކޯއިން މަސްވެރިންގެ އަތުން އުފެއްދުންތަކަށް މަސް ގަނެފައިވަނީ ދުނިޔޭގެ ބާޒާރުގައި މަސް ވިއްކާނުލާ އަގަށްވުރެ މަސްބަނަރުން 7,458 (ހަތް ހާސް ހަތަރު ސަތޭކަ ފަންސާސް އަށެއް) ރުފިޔާގެ އިތުރު އަގުގައެވެ. މިގޮތުން މި މުއްދަތުގެ ތެރޭގައި އުފެއްދުންތަކަށް މަސްބަނަރުން 24,845 (ސައުވީސް ހާސް އަށް ސަތޭކަ ސާޅީސް ފަހެއް) ޓަނު މަހަށް ވިއްކާފައިވާއިރު މަސްވެރިންގެ އަތުން މަސް ގަނެފައިވަނީ

އޮޑިޓް ބިލްޑިންގ (1 ވަނަ ފަންގިފިލާ)، އަމީރު އަޙްމަދު މަގު، މާލެ، ދިވެހިރާއްޖެ. ފޯން: 3939 332 ފެކްސް: 6430 331 އީ-މެއިލް: info@audit.gov.mv

ބަޖެޓުން 17,387 (ސަތާރަ ހާސް ތިންސަތޭކަ އަށްޑިހަ ހަތެއް) ރުފިޔާއަށްވުރެ ދާދިމަތިވެފައެވެ. ތިރީގައިވާ ތާވަލު 2 ގައި މިވަނީ މި ކަމުގެ އިތުރު ތަފްސީލެވެ.

ތާވަލު 2: އެވްރެޖްކޮށް މަސް ބަޖެޓް ގަތުމަށް ހޭދަކުރި ރޭޓާއި، މަސް ވިއްކި ރޭޓާއި އަދި އޭގެ ތަފާތު (ރުފިޔާއިން)

ތަފްސީލު	2016	2017	2018	2019	2020	2021	އެވްރެޖް
އެވްރެޖްކޮށް ދުނިޔޭގެ ބާޒާރުގައި މަސް ބަޖެޓް ވިއްކި ރޭޓް	25,837	28,267	25,671	24,755	23,944	20,596	24,845
މަސްބަޖެޓުން މަސްވެރިންގެ އަތުން މަސްގަތް ރޭޓް	(17,875)	(18,000)	(18,000)	(18,000)	(18,000)	(14,444)	**(17,387)**
ދުނިޔޭގެ ބާޒާރުގައި މަސް ބަޖެޓް ވިއްކި ރޭޓާއި މަސްވެރިންގެ އަތުން މަސްގަތް ރޭޓުގެ ތަފާތު	7,962	10,267	7,671	6,755	5,944	6,152	7,458

މިފްކޯއަށް މަސްގަނނަ ރޭޓާއި ވިއްކާ ރޭޓާ ދެމެދު 7,458 (ހަތް ހާސް ހަތަރު ސަތޭކަ ފަންސާސް އަށެއް) ރުފިޔާގެ ޚަރަދުތަކެއް ދާދިނުމެއް ހުރި ނަމަވެސް، މަސް ގަތުމަށް ހިނގާ ޚަރަދުގެ އިތުރުން، މަސް ފްރިޒާން ކުރެއްވުމާއި ޕްރޮސެސް ކުރުމުގެ ޚަރަދު ހިފެހެއްޓުން، މަސް ބަޖެޓުން ޑޮލަރު އަދި ދުނިޔޭގެ ބާޒާރުގައި މަސް ވިއްކާ ރޭޓަށްވުރެ ބޮޑުކަން ފާހަގަކުރެވެއެވެ. މީގެ އިތުރުން އިދާރީ ހިންގުމާއި، ހިންގުމުގެ އެހެނިހެން ޚަރަދުތައް ހިމެނުމުން 2016 ވަނައަހަރުން ފެށިގެން 2021 ވަނަ އަހަރުގެ ނިޔަލަށް ޖުމުލަ 1,072 މިލިއަން ރުފިޔާގެ ސާފު ގެއްލުން (ނެޓް ލޯސް) މިފްކޯއަށް މި މުއްދަތުގެ ތެރޭގައި ލިބިފައިވެއެވެ.

މިފްކޯއަށް ގެއްލުންވަމުންދާ ސަބަބުތަކުގެ ތެރޭގައި، މަސްވެރިންގެ އަތުން މަސް ގަތުމަށް ސަރުކާރުން ކަނޑައަޅާ ރޭޓަކީ، މަސް އެކްސްޕޯޓް ކުރެވެން ލިބޭ އަގާ ބަލާއިރު ނިސްބަތުން ބޮޑު އަގެއްކަމުގައި، ކޮންފަރިން ކުރާ ބައެއް އިންވެސްޓްމަންޓް ތަކުން ގެއްލުންވަމުން ދިއުމާއި، ކޮންފަނީގެ ހިންގުމުގެ ޚަރަދު ބޮޑުވުމުގެ އިތުރުން، އެކްސްޕޯޓްކުރާ މަހުގެ ޝިޕްމަންޓްތަކުގައި ހުންނަ މަހުން ބައެއް، ގަނޑު ފާސްވިތަކުން އެކި ސަރަހައްދުތަކުގެ ކޮލިޓީއާ ގުޅޭ ޝަރުތުތައް ފުރިހަމަނުވުމާއި އަދި އެކްސްޕޯޓްކުރާ މަހުގެ ސަރުޓިފިކޭޓާއި ބާވަތަށް ތަފާތުވުމުގެ ސަބަބުން ލިބޭ ގެއްލުމުގެ ނިސްބަތް އިތުރުވުން ހިމެނެއެވެ. މިގޮތުން މިފްކޯއިން ކޮންޓްރެކްޓް އިންވެސްޓްމަންޓް ތަކުން 60.1 މިލިއަން ރުފިޔާގެ ގެއްލުންވެފައިވާއިރު، 2016 ވަނަ އަހަރުން ފެށިގެން 2021 ވަނަ އަހަރުގެ ނިޔަލަށް އެކްސްޕޯޓްކުރި މަހުގެ ޝިޕްމަންޓްތަކުން 290 މިލިއަން ރުފިޔާގެ ގެއްލުން ލިބިފައިވެއެވެ. މީގެ އެވްރެޖްކުރި އަހަރަކަށް 48 މިލިއަން ރުފިޔާގެ ގެއްލުމެވެ. މީގެ މި މުއްދަތުގައި ކޮންފަރިން އެކްސްޕޯޓްކުރި ގަނޑުކުރި މަހުގެ ޝިޕްމަންޓްތަކުން ޖުމުލަ ވިޔަފާރީގެ އާމްދަނީގެ 6 ޕަސެންޓެވެ. އަދި އިންޝުއަރެންސްގެ އެވްރެޖް ގެއްލުމުގެ ރޭޓް ކަމުގައި ބަލާ 2.5 ޕަސެންޓް ވެސް އަޅާ ބަލާއިރު 166 މިލިއަން ރުފިޔާ އިތުރު އަދަދެކެވެ. މިކަމުގެ އިތުރު ތަފްސީލު ތާވަލު 3 ގައި މިވަނީއެވެ.

ތާވަލު 3: މަހުގެ ޝިޕްމަންޓްތަކުން ލިބުނު ގެއްލުން (މިލިއަން ރުފިޔާއިން)

ތަފްސީލު	2016	2017	2018	2019	2020	2021	ޖުމްލަ
އެކްސްޕޯޓް ކުރުމަށް ޕްރޮސެސްކުރި ގަނޑުކުރި މަހުން ލިބުނު އާމްދަނީ	475	1061	898	795	703	936	**4868**
ޕްރޮސެސްކުރި ކަނޑުމަހާއި އެންމެ ޕްރޮސެސްކުރި މަސް ތަފާތުވުމުންނާއި މަސް ރިޖެކްޓްވުމުން ލިބުނު ގެއްލުން	24	71	54	67	30	44	**290**
އެކްސްޕޯޓް ކުރުމުން ގަނޑުކުރި މަހުން ލިބުނު އާމްދަނީގެ ނިސްބަތުން ޝިޕްމަންޓްތަކުން ލިބުނު ގެއްލުން	5%	7%	6%	8%	4%	5%	**6%**

އެކްސްޕޯޓް ކުރެވުނު ގަސްދުކުރި މަހުން ލިބުނު އާމްދަނީގެ ނިސްބަތުން ޝިޕްމެންޓްތަކަށް އިންޑަސްޓްރީގެ އެވްރެޖް މިންގަނޑު 2.5% ގެ ނިސްބަތުން ބަލާނަމަ ލިބޭނެ ގެއްލުން	12	27	23	20	18	24	**122**
އިންޑަސްޓްރީގެ އެވްރެޖް މިންގަނޑާއި އަޅާބަލާއިރު އިތުރަށް ލިބުނު ގެއްލުން	12	44	**31**	47	11	**21**	**166**

ނޯޓް 1: މިފްކޯގެ މާލީ ހިސާބުތަކުން ފާހަގަކުރެވޭ ގޮތުގައި އިދާރީ އަދި ހިންގުމުގެ އެހެނިހެން ހަރަދު ނުހިމަނާ 2017 ވަނަ އަހަރު މިފްކޯ އަށް 122 މިލިއަން ރުފިޔާ ފައިދާ ވެފައިވެއެވެ. މިއީ ދުނިޔޭގެ ބާޒާރުގައި އެ އަހަރު މަހުގެ އުފެއްދުންތަކަށް އައި ކުޑަ ބަދަލުތަކުގެ ނަތީޖާއެވެ. މިގޮތުން މި ބަދަލު އައި މައިގަނޑު ސަބަބަކީ ތަކެތީގެ ބާޒާރުގައި 2016 ވަނަ އަހަރާއި އަޅާ ބަލާއިރު މަސް ވިއްކި ރޭޓް މަތިވުން ހިފުނުއެވެ. މިގޮތުން 2017 ވަނަ އަހަރުގެ މިފްކޯގެ މާލީ ބަޔާންތަކުން އެނގޭގޮތުން ފައިދާ މަރުޖިން 6%، ގަސްދުކުރި ކަނޑުމަހުން 11% އަދި ބަންދުކުރި ދަޅު މަހުން 6% ގެ ކުރިއެރުމެއް ލިބިފައިވާކަން ފާހަގަކުރެވެއެވެ.

1.2) 2021 ވަނަ އަހަރު ނިމުނުއިރު މިފްކޯގެ މިލްކިއްޔާތުގައި ހުރި މުދަލުގެ އަގަށްވުރެ ކުންފުނީގެ ދަރަނި 955 މިލިއަން ރުފިޔާއިން އިތުރުވެފައިވުން

މިފްކޯގެ މާލީ ބަޔާންތަކުން އެނގޭގޮތުން 2021 ވަނަ އަހަރުގެ ނިޔަލަށް މިފްކޯ ހިންގުމުގައި މިހާތަނަށް ލިބުނު ގެއްލުމުގެ އަދަ (އެކިއުމިއުލޭޓެޑް ލޮސް) 1,389 މިލިއަން ރުފިޔާއަށް އަރައެވެ. ނަތީޖާއެއްގެ ގޮތުން ކުންފުނީގެ ދަރަނި އިތުރުވަމުންގޮސް، 2021 ވަނަ އަހަރު ނިމުނުއިރު ކުންފުނީގެ މިލްކިއްޔާތުގައި ހުރި މުދަލަށްވުރެ ކުންފުނީގެ ދަރަނި ދެ ގުނަ އިތުރުވެފައިވެއެވެ. މިގޮތުން 2021 ވަނަ އަހަރުގެ ނިޔަލަށް މިފްކޯގެ މިލްކިއްޔާތުގައި ހުރި މުދަލުގެ ޖުމުލަ އަގަކީ 961 މިލިއަން ރުފިޔާ ނަމަވެސް، ކުންފުނީގެ ދަރަނީގެ ޖުމުލައަކީ 1,916 މިލިއަން ރުފިޔާ ހުރިކަން ފާހަގަކުރެވެއެވެ. އެހެންކަމުން ކުންފުނީގެ ދަރަނީގެ ނިސްބަތަކީ ކުންފުނީގެ މިލްކިއްޔާތުގައި ހުރި މުދަލުގެ އަގުގެ 199% ނުވަތަ 2 ގުނަ އާއްވަރަށް އިތުރުވެފައެވެ. މިއީ ކުންފުނީގެ މިލްކިއްޔާތުގައި ހުރި މުދަލުގެ އަގަށްވުރެ 955 މިލިއަން ރުފިޔާ އިތުރު އަދަދެކެވެ. 2016 ވަނަ އަހަރާއި އަޅާބަލާއިރު މިއީ 83% އިތުރުވުމެކެވެ.

2016 ވަނަ އަހަރު ކުންފުނީގެ ދަރަނީގެ ނިސްބަތް ހުރީ 116% ގައެވެ. އެހެންކަމުން މިފްކޯ ހިންގުމުގައި 'ނެގެޓިވް ނެޓްވޯތް' ގައި ކަމާއި ނަތީޖާއެއްގެ ގޮތުން ކުންފުނި ނުހުއްޓި ހިންގުމަށްޓަކައި ދައުލަތުގެ ބަޖެޓުން ބަރޯސާވާން ޖެހިފައިވާކަން ފާހަގަކުރެވެއެވެ. 2016 ވަނަ އަހަރުން ފެށިގެން 2021 ވަނަ އަހަރުގެ ނިޔަލަށް ކުންފުނީގެ މިލްކިއްޔާތުގައި ހުރި މުދަލުގެ އަގާއި ކުންފުނީގެ ދަރަނީގެ ނިސްބަތް ހުރި މިންވަރު ތިރީގައިވާ ޗާޓު 4 ގައި އެވަނީއެވެ.

ޖަދުވަލު 4: 2021 ވަނައަހަރުގެ ނިޔަލަށް މިފްކޯގެ މިލްކިއްޔާތާއި ދަރަނިހުރި މިންވަރު (މިލިއަން ރުފިޔާއިން)

ތަފްސީލު	2016	2017	2018	2019	2020	2021
މިލްކިއްޔާތުގައި ހުރި މުދަލުގެ އަގު	899	809	729	803	886	961
ދަރަނި	1,047	1,009	1,148	1,340	1,680	1,916
ކުންފުނީގެ މިލްކިއްޔާތުގައި ހުރި މުދަލުގެ އަގަށްވުރެ ދަރަނި އިތުރުވެފައިވާ މިންވަރު	-148	-200	-418	-538	-794	-955
މިލްކިއްޔާތުގައި ހުރި މުދަލުގެ ނިސްބަތަށް ބަލާއިރު ދަރަނީގެ ނިސްބަތް	116%	125%	157%	167%	190%	199%

1.3) ދައުލަތުގެ ބަޖެޓުން މިފްކޯއަށް ފައިސާ ދޫކުރުމުގައި ވަކި ހާއްސަ އުސޫލެއް ހަމަޖެހިފައި ނެތުން

މިފްކޯއިން އެކްސްޕޯޓްކުރާ މަސް ވިއްކާ އަގު ބިނާވަނީ ދުނިޔޭގެ ބާޒާރުގައި އެއިރެއްގައި މަހަށް ލިބޭ އަގަށެވެ. ނަމަވެސް މަސްވެރިންގެ އަތުން މިފްކޯއަށް މަސް ގަތުމުގައި ޢަމަލުކުރަނީ ދުނިޔޭގެ ބާޒާރުގައި މަސް ވިއްކާން ހުރި އަގަށް ރިޢާޔަތްކޮށް، ދެކޮޅު ޖެއްސުން އަގެއް ހިސާބުކޮށްގެން އެ އަގުގައި ނޫނުކާވާއި، ކުންފުނިޖެހިގެން މަސް ގަންނަމުންދަނީ، މަސް ގަތުމަށްޓަކައި ސަރުކާރުން ކަނޑައަޅާ އަގެއްގައެވެ. ނަތީޖާއެއްގެ ގޮތުން ކުންފުނިން މަސްގަނޭ ވިއްކުމަށް ކުރަންޖެހޭ ޚަރަދު (ކޮސްޓް އޮފް ސޭލްސް)، މަސް ވިއްކައިގެން ލިބޭ އާމްދަނީގެ ނިސްބަތުން ބޮޑުވުމުގެ ސަބަބުންނާއި ސަރަކާރު (އޯވަރހެޑްސް) ޚަރަދު ކުންފުނި ހިނގަމުން ނުދިއުމުގެ ސަބަބުން ކުންފުނީގެ ހިންގުމުގެ ޚަރަދު އިތުރުވެ ކުންފުނި ހިންގުމަށް ބޭނުންވާ ފައިސާ ލިބުމުގައި ދަތިތަކާއި ކުރިމަތިވެ، އެކަން ފޫބެއްދުމަށް ދައުލަތުގެ ބަޖެޓުން ފައިސާގެ އެހީ ދޫކުރަމުންގޮސްފައިވެއެވެ. މިގޮތުން 2016 ވަނައަހަރުންފެށިގެން 2021 ވަނައަހަރުގެ ނިޔަލަށް ޖުމްލަ 701 މިލިއަން ރުފިޔާ ދޫކޮށްފައިވެއެވެ. މީގެ އެވްރެޖަކީ އަހަރަކަށް 140 މިލިއަން ރުފިޔާއެވެ. އަދި މިއީ މި މުއްދަތުގައި މިފްކޯއަށް ލިބުނު ޖުމްލަ ގެއްލުމުގެ ނިސްބަތުން ބަލާއިރު 65% ގެ ގާތު އުޅެއެވެ. ތިރީގައިވާ ތާވަލުގައި އެވަނީ 2016 ވަނަ އަހަރުން ފެށިގެން 2021 ވަނަ އަހަރުގެ ނިޔަލަށް ދައުލަތުގެ ބަޖެޓުން މިފްކޯއަށް ދޫކޮށްފައިވާ ފައިސާގެ ތަފްސީލެވެ.

ޖަދުވަލު 5: 2016 ވަނަ އަހަރުން ފެށިގެން 2021 ވަނައަހަރުގެ ނިޔަލަށް ދައުލަތުގެ ބަޖެޓުން ދޫކުރި ފައިސާ (މިލިއަން ރުފިޔާއިން)

ތަފްސީލު	2016	2017	2018	2019	2020	2021	ޖުމްލަ
ދައުލަތުގެ ބަޖެޓުން ދޫކުރި ފައިސާ	107	194	90	223	87	-	701
ސާފު ގެއްލުން	(178)	(55)	(199)	(116)	(264)	(260)	(1,072)
ޖުމްލަ ލިބުނު ގެއްލުން ގްރާންޓް ހިމަނައިގެން	(71)	139	(109)	(107)	(177)	(260)	(585)
ސާފު ގެއްލުމުގެ ނިސްބަތުން ބަޖެޓުން ދޫކުރި ފައިސާގެ އިންސައްތަ	60%	358%	45%	192%	33%	-	65%

ދައުލަތުގެ ބަޖެޓުން މިފްކޯއަށް ފައިސާ ދޫކުރަމުން ގެންދާ ގޮތަށް ބަލާއިރު، ފައިސާ ދޫކުރަމުން ގޮސްފައިވަނީ، ވަކިކަމަކަށް އަމާޒުކޮށްގެން ވަކި މަޤްޞަދުތަކަކަށް ކުންފުނިން ހުށަހަޅާ ބިޒްނަސް ޕްލޭނެއްގެ ދަށުން ނުބެލިފައެވެ. ވަކިން [illegible]

ދައުލަތުގެ ބަޖެޓުން ކުންފުންޏަށް ދޭ ފައިސާ އަކީ، ދުނިޔޭގެ ބާޒާރުގައި މަސް ވިއްކަން ހުންނަ އަގަށް ބަލައި، މަސްވެރިންގެ އަތުން މަސްގަތުމަށް މިފްކޯއިން ވަކި ރޭޓެއް ކަނޑައެޅުމުން، ސަރުކާރުން އެއަށްވުރެ މަތީ ރޭޓެއް ކަނޑައަޅައި އެރޭޓުގައި މަސްވެރިންގެ އަތުން ކުންފުންޏަށް މަސް ގަންނަން ޖެހުމުގެ ސަބަބުން ކުންފުނިން އިތުރަށް ކުރަންޖެހޭ ހަރަދު ފޫބެއްދުމަށް ދެވޭ ސަބްސިޑީއެއްގެ ގޮތުގައި ނޫންކަން ފާހަގަކުރެވެއެވެ.

މިފްކޯއަށް ދޫކުރާ ފައިސާ ބަޖެޓުކުރެވިފައިވަނީ، ކުންފުންޏަށް ގެއްލުންވާ ހިސާބުގެ ހަރަދުތަކާއި ހަމަޖެއްސުމަށް ބަޖެޓުވާ ފައިސާ ނުލިބުމުގެ ސަބަބުން ކުންފުނީގެ ރިކަރަންޓް ހަރަދުތައް ހަމަޖެއްސުމަށެވެ. އަދި މިގޮތަށް ދޭ ފައިސާ އަކީ ކުންފުނިން ފަހުން އަނބުރާ ދައްކަންޖެހޭ ގޮތަށް ދޫކުރާ ފައިސާ ނޫންކަމުގައި ފާހަގަކުރަމެވެ. ދައުލަތުގެ ބަޖެޓުން ސަބްސިޑީ ދޫކުރުމުގައި ވަކި އަމާޒުތަކާއި މަޤްޞަދުތަކެއް ހާސިލުކުރުމުގެ ސަބްސިޑީގެ އުސޫލުތަކާއި ކަނޑައެޅިފައިނުވާތީ، ކުންފުނީގެ ކާރުބާރު ދަރިވަރުން މުވައްޒަފުންގެ މުސާރައާއި އެހެނިހެން ހިނގާހަރަދުތައް ހަމަޖެއްސުމަށް ދައުލަތުގެ ބަޖެޓުން ފައިސާދޫކުރުން ގެންދިއުމަކީ، ހަރަދަށް ވިޔަފާރި ހަމަތަކަށް އަދި މާލީ ގޮތުން ދެމެހެއްޓެނިވި ގޮތެއްގައި ކުންފުނި ހިންގުމަށް އެއީ ހުރަހެއް ކަމުގައި ފާހަގަކުރެވެއެވެ.

އިސްލާހުކުރަން ލަފާދޭގޮތް

(ހ) މިފްކޯގެ ހިންގުން މިހާރަށްވުރެ ހަރުދަނާކުރުމަށްޓަކައި، ހަރަދު ކުޑަކުރާ އެފިޝަންސީ އިތުރުކުރެވޭނެ ގޮތްތައްބަލައި، ކުންފުންޏަށް ބޭރުންނާއި އެތެރެއިން ދިމާވާ ގޮންޖެހުންތަކާއި ހުރި ފުރުޞަތުތަކާއި ތަފްސީލީ ގޮތެއްގައި ދިރާސާކޮށް ދަށްކަން ކުންފުނީގެ ވިޔަފާރި ސްޓްރެޓެޖީ އަލުން އެކުލަވާލުމަށް ދަންނަވަމެވެ.

(ނ) މަސްވެރިންގެ އަތުން މިފްކޯއިން މަސް ގަތުމަށްޓަކައި ސަރުކާރުން ކަނޑައަޅާ ރޭޓަކީ، ދުނިޔޭގެ ބާޒާރުގައި މިފްކޯއިން މަސްވިއްކަން ހުންނަ ރޭޓާއި، ސަރުކާރުން ކަނޑައަޅާ ރޭޓުގައި މިފްކޯއިން މަސްގަތުމުގެ ސަބަބުން ކުންފުނީގެ މާލީ ހާލަތަށް މަސްވެރިކަމުގެ ސިނާއަތުގައި މަސައްކަތްކުރާ އަދިއެހެން ކުންފުނިތަކުގެ ވިޔަފާރިއަށް ކުރާ އަސަރަށް ރިޢާޔަތްކޮށްގެން ކަނޑައަޅާ ރޭޓަކަށް ހެއްދެވުމަށް ދަންނަވަމެވެ.

(ރ) ކުރިޔަށް ކޮންޓްރިބިއުޝަން ނޫން ގޮތްގޮތަށް ދައުލަތުގެ ބަޖެޓުން މިފްކޯއަށް ދޫކުރާ ފައިސާއަކީ، ވަކި އުސޫލުތަކެއްގެ ދަށުން ވަކި މަޤްޞަދެއް ހާސިލުކުރުމަށް ދޫކުރާ ފައިސާއެއް ކަމުގައި ކަނޑައެޅުއްވުމަށް ދަންނަވަމެވެ. މިގޮތުން ދުނިޔޭގެ ބާޒާރުގައި މަސް ވިއްކަން ހުންނަ އަގަށް ބަލައި، މަސްވެރިންގެ އަތުން މަސްގަތުމުގައި، ކުންފުނި މާލީ ގޮތުން ދެމެހެއްޓެނިވި ގޮތެއްގައި ހިންގޭނެ ގޮތަށް ބަލައިގެން ވިޔަފާރީގެ އުސޫލުން މިފްކޯއިން ވަކި ރޭޓެއް ކަނޑައެޅުމުން، ސަރުކާރުން ކަނޑައަޅާ ބޮޑު ރޭޓަކީ މިފްކޯ އިން ކަނޑައަޅާ ރޭޓަށް ވުރެ މަތީ ރޭޓެއް ކަމުގައިވާނަމަ، މިފްކޯއަށް ސަބްސިޑީގެ ގޮތުގައި ދޭ ފައިސާއަކީ ވިޔަފާރީގެ ހަމަތަކުން ކަނޑައަޅާ ރޭޓާއި ސަރުކާރުން ކަނޑައަޅާ ބޮޑު ރޭޓުގެ ތަފާތު ކިލޯއަކަށް މަސް ގަތް އަދަދަށް ބަލާފައި ކުންފުންޏަށް ދޭ ސަބްސިޑީއެއްގެ ގޮތުގައި ހަމަޖެއްސުމަށް ދަންނަވަމެވެ.

(2) ދެވަނަ ބައި

މި ބައިގައި ބަޔާންކުރެވިފައިވަނީ، މިނިސްޓްރީން އެކްސްޕޯޓްކުރި ގަނޑުކުރި އަދި ފިނިކުރި ކަނޑުމަސް އެކްސްޕޯޓުކުރުމުގައި މަހުގެ ބާވަތާއި ސައިޒާއި އަދި ފެންވަރު ދަށްވުމުގެ ސަބަބުން ލިބުނު ގެއްލުމާއި އަދި އެކަންކަން ދެނެގަތުމަށް ދިމާވާ މައިގަނޑު ސަބަބުތަކާ މައްސަލަތައް.

(2.1 ގަނޑުކުރި ކަނޑުމަސް އެކްސްޕޯޓްކޮށްގެން 2016 ވަނަ އަހަރުން 2021 ވަނަ އަހަރުގެ ނިޔަލަށް މިނިސްޓްރީއަށް 290 މިލިއަން ރުފިޔާގެ ގެއްލުން ލިބިފައިވުން

ގަނޑުކުރި މަސް އެކްސްޕޯޓްކޮށްގެން މިޓީކާ އަށް ލިބެންޖެހޭ އާމްދަނީގެ ތަފާތު ބަލައި، ބަޔާތު ސަބަބުތައް ގުޅިގެން ގެއްލިފައިވާ ފައިސާގެ މިންވަރު ބަޔާންކޮށްފައިވަނީ. މިގޮތުން ލިބޭ ގެއްލުމުގެ ތަފްސީލު:

ހ- އެކްސްޕޯޓުކުރުމުން ބޭނުން ބަދަލުކުރަން ސަރުކާރު އިންވޮއިސްގައި ބަޔާންކުރާ މަހުގެ ބާވަތާއި ސައިޒު، މަސް ގަނޑު ފެންވަރު މަހުގެ ސާފުކުރެވިފައިވާ ވަރު، މަހުގެ ބާވަތާއި ސައިޒު އަދި މަހުގެ ބާޒާރު ހިސާބުން ބޭނުންކުރާ ރޭޓު ކުޑަ ރޭޓުގައި މަހުގެ އަގުތަކަށް ވިއްކައިފައިވުމުން ލިބޭ ގެއްލުން.

ށ- މަސް އެކްސްޕޯޓުކުރުމުގެ ގޮތުގެ ބަދަލުގައި މަސް ބާޒާރު މަހުގެ ހިސާބުން މަހުލުގެ ސަބަބުން ލިބޭ ގެއްލުން.

ނ- މިޓީކާއިން އެކްސްޕޯޓް ކުރާ މަހުގެ ފެންވަރު (ގްރޭޑް) ދަށްވެ މަސް ގަނޑު ފިނިވެގެން ޕްރޮސެސްކުރެވުމުގައި މަސް ހުރިހާ ކުރުމުގެ ތަފާތުގައި ރިޖެކްޓް ކުރުމުގެ ސަބަބުން ލިބޭ ގެއްލުން ހިމެނެއެވެ.

ތިރީގައިވާ ޖަދުވަލުގައި އެވަނީ، 2016 ވަނަ އަހަރުން ފެށިގެން 2021 ވަނަ އަހަރުގެ ނިޔަލަށް މިޓީކާއިން އެކްސްޕޯޓް ކުރި ސަބަބުތަކާއި އެސްޓް ބާޒާރުކުރުމުން ކަންކަންތަކުގެ ސަބަބުން ލިބިފައިވާ ގެއްލުމުގެ ތަފްސީލެވެ.

ޖަދުވަލު **6**: 2016 އިން 2021 ވަނަ އަހަރުގެ ނިޔަލަށް އެކްސްޕޯޓް ކުރި ގަނޑުކުރި މަސް ވިއްކައިގެން ލިބުނު ގެއްލުން (ރުފިޔާއިން)

އަހަރު	މަހުގެ ބާވަތާއި ސައިޒު ތަފާތުވެ އަދި މަސް ދަށްވުމުން ލިބުނު ގެއްލުން	މަސް އެކްސްޕޯޓް ކުރަމުން ދައުލަތުގެ ބަދަލުގައި މަސް ބާޒާރު މަހުގެ ހިސާބުން މަހުލުގެ ސަބަބުން ލިބުނު ގެއްލުން	ގަނޑުކުރެވޭ ފިނިކުރިގައި މަސް ރިޖެކްޓްވުމުން ލިބުނު ގެއްލުން	ޖުމްލަ ލިބުނު ގެއްލުން
2016	4,778,808	3,216,662	16,320,220	24,315,690
2017	10,846,088	38,313,428	21,511,811	70,671,327
2018	9,995,660	26,843,653	17,419,101	54,258,414
2019	26,075,804	22,416,809	18,030,919	66,523,532
2020	8,272,784	5,294,028	16,329,092	29,895,904
2021	7,243,468	14,755,250	21,961,205	43,959,923
ޖުމްލަ	**67,212,612**	**110,839,830**	**111,572,348**	**289,624,790**

ނޯޓު 2: މަސްގެ ބާޒާރުގައި މަހުގެ ހިސާބުން މަހުލުގެ ސަބަބުން ބޭނުންވި 110,839,830 މިލިއަން ރުފިޔާގެ ތެރެއިން ބާޒާރު ޖެހުމުގެ ދެފަރާތުގެ ތަފާތުން ވިއްކައިގެން 57,685,373 މިލިއަން ރުފިޔާގެ އާމްދަނީ މިޓީކާއަށް ލިބިފައިވާކަން ފާހަގަކުރެވެއެވެ.

އޮޑިޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީސް (1 ވަނަ ފަންގިފިލާ)، އަމީނީ މަގު، މާލެ، ދިވެހިރާއްޖެ. ފޯން: 332 3939 ފެކްސް: 331 6430 އީ-މެއިލް: info@audit.gov.mv

މަތީގައިވާ ތާވަލުގައިވާ ފަދައިން، 2016 ވަނަ އަހަރުން ފެށިގެން 2021 ވަނަ އަހަރުގެ ނިޔަލަށް އެކްސްޕޯޓްކުރުމުން 394 ސިޕްމެންޓުން ޖުމްލަ 290 މިލިއަން ރުފިޔާގެ ގެއްލުން މި ދައުރުތަކުގެ ތެރޭގައި މިފްކޯއަށް ލިބިފައިވެއެވެ. މިއީ އޮސަތުކޮށް އަހަރަކަށް 48 މިލިއަން ރުފިޔާއެވެ. މަސް ވިއްކި އަގުން ބަލާއިރު މިއީ 6% ގެ ގެއްލުމެކެވެ.

މި ގެއްލުމުގެ ތެރޭގައި މަސް ބޯޓުކުރުވާ ދުރުމުގެ ބަނދަރަކުން މަސް ބޭލާއިރު ރިސީވިން މަސްވުމުން ލިބުނު 110 މިލިއަން ރުފިޔާގެ ގެއްލުމާއި، މަސް ގަންނަ ފަރާތްތަކުގެ ފާހަގަކުރުމުގައި މަސް ޕްރޮސެސް ކުރަމުންދާއިރު ރިޖެކްޓްވެ މަހުން ލިބުނު 111 މިލިއަން ރުފިޔާގެ ގެއްލުމާއި، މަހުގެ ސައިޒާއި ކޮލިޓީއަށް ތަފާތުވުމުން މަހުގެ ބާޒާރާއި އަދި މަސް ވިއްކާ ބާޒާރު އަދި ބާޒާރުތަކުގެ ސަފަރުތަކާއި މަސް ބަލާއިރު މަސް ގަންނަ ފަރާތުން އެޖެންޓުން މަހުގެ ކޮލިޓީއާ މަޢުލޫމާތު ސަފަރުން ލިބުނު ޖުމްލަ 67 މިލިއަން ރުފިޔާ ގެއްލުން ހިމެނެއެވެ. މި ގެއްލުމުގެ ތެރޭގައި 1 މިލިއަން ރުފިޔާއަށް ވުރެބޮޑު ގެއްލުން ލިބުނު 73 ސިޕްމެންޓާއި، 1 މިލިއަން ރުފިޔާއާއި 5 ލައްކަ ރުފިޔާއާ ދެމެދުގެ ގެއްލުން ލިބުނު 78 ސިޕްމެންޓާއި އަދި 5 ލައްކަ ރުފިޔާއަށް ވުރެ ދަށުން ގެއްލުން ލިބުނު 222 ސިޕްމެންޓު ހިމެނެއެވެ. ތިރީގައިވާ ތާވަލުގައި އެވަނީ މިކަމުގެ އިތުރު ތަފުސީލެވެ.

ތާވަލު 6.1: 2016 އިން 2021 ވަނަ އަހަރުގެ ނިޔަލަށް އެކްސްޕޯޓް ކުރި ގަނޑުކުރި މަސް ވިއްކައިގެން ލިބުނު ގެއްލުމުގެ ނިސްބަތުން ސިޕްމެންޓްތަކުގެ އަދަދާއި ލިބުނު ގެއްލުން (މިލިއަން ރުފިޔާއިން)

ތަފުސީލު	ސިޕްމެންޓްތަކުގެ އަދަދު	ސިޕްމެންޓްތަކުން ލިބުނު ޖުމްލަ ގެއްލުން
1 މިލިއަން ރުފިޔާ އަށްވުރެ މަތި	73	198
5 ލައްކަ އާއި 1 މިލިއަން ރުފިޔާ އާއި ދެމެދު	78	54
5 ލައްކަ ރުފިޔާ އަށްވުރެ ދަށް	222	38
ޖުމްލަ	**373**	**290**

ނޯޓް 3: 2016 އިން 2021 ވަނަ އަހަރުގެ ނިޔަލަށް މިފްކޯއިން އެކްސްޕޯޓް ކުރަމުންދާ ޖުމްލަ 384 ސިޕްމެންޓްގެ ތެރެއިން މަތީގައިވާ ތާވަލުގައި 373 ސިޕްމެންޓްގެ ބާކީ 21 ސިޕްމެންޓްގެ ރިޕޯޓްތައް ނެތް ކަނޑައެޅިފައިނުވާ ސިޕްމެންޓްތަކެވެ.

މިފްކޯއިން އެކްސްޕޯޓްކުރާ މަހުގެ ސިޕްމެންޓްތަކުން އިސްވެ ބަޔާންކުރެވުނު ގެއްލުންތައް ލިބުމާ ގުޅުންހުރި މައިގަނޑު ސަބަބުތަކުގެ ތެރޭގައި ތިރީގައިވާ ކަންކަން ހިމެނެއެވެ.

2.1.1) މަސް ދޯނިފަހަރުތަކުގައި މަހުގެ ތާޒާކަން ހިފެހެއްޓުމަށް ބޭނުންވާނެ ޢާދީ ނިޒާމާއި އެކަށީގެންވާ މިންވަރަށް ޤާއިމްކޮށްފައި ނުވުން

މަސްވެރިން މަސް ބާނާ ހިސާބުން ފެށިގެން މިފްކޯއަށް މަސް ވިއްކާއިރު، ކޯލްޑް ސްޓޯރޭޖްތަކާއި ހަމައަށް މަސް އުފުލުމުގެ މަރުޙަލާތަކުގައި މަހުގެ ކޮލިޓީ އެކަށީގެންވާ ގޮތެއްގައި ހިފެހެއްޓުމަށް ޢާދީ ނިޒާމްތަކެއް ދޯނިފަހަރުތަކުގައި އެކަށީގެންވާ މިންވަރަކަށް ޤާއިމްކޮށްފައި ނުވެއެވެ. މިގޮތުން، މިފްކޯ އިން މަޢުލޫމާތު ދިރާސާއެއްގެ ގޮތުގައި މަސް ވަޅު ފިނިކުރުމުގައި ބާއްވާ މަސް ދޯނިފަހަރަކަށް ބޭނުންވާ އައިސް ދުރުމުގެ އައިސް ފްރޮސްޓްބޮކްސްތަކާއި ބޭނުން ކުރުމުގެ ސަޕްޓެމްބަރުގެ އައިސް ހޯލްގައި ނަގާއިރު، ދޯނިފަހަރުތަކުގައި މަހުގެ ފިނިކުރުމުގައި އޮފިޝަލް ބާލިކުރުމުގެ "ރެފްރިޖިރޭޓެޑް ސީވޯޓަރ ސިސްޓަމް" ފަދަ ނިޒާމެއް ދެން ދޯނިފަހަރުތަކުގައި ޤާއިމް ކުރެވިފައިނުވެއެވެ. މީގެ އިތުރުން، އައިސް ސްޓޯރޭޖްތަކުން ހަދާ އައިސް އެކަށީގެންވާ ގޮތް ބަލާ ބެލުން އެއް ފިނިކުރުމުގައި

ބެހެއްޓޭނެ އެއްކޮޅަށް ނުވާތީ މަހުގެ ކޮލިޓީ ހިފެހެއްޓުމަށް ބޭނުންވާ ފެސިލިޓީގައި މަސް ރައްކާކޮށް ބެހެއްޓުމުން ނުފާލަށް ފުރަގަސްދެވިފައެވެ.

މީގެ އިތުރުން، މަސްވެރިކަން ތަރައްގީ ދުވަސްވަރު، ކޯޕަރޭޝަން މަސް ބަރުމަށް ގިނައިރުގަޑިއާއި ވަށްފަށުން ފްރިޒަރުގައި މަސްބަހައް ބަހައްޓައިގެން ކުއްލިގައި މަޖުބޫރުގެން ޕީބީއެޗްގުމުގެ ސަރަހައްދުން، މަސް އެއް ފެސިލިޓީއެއްގައި ނިސްބަތްވާ މަހުގެ ތާޒާކަން ގެއްލިދިޔުމަށް މަގުފަހިވެއެވެ. ހަމައެއާއެކު މަސްވެރިންގެ އަތުން މިފްކޯއަށް މަސް ގަތުމުގައިވެސް ހަރުދަނާ ނިޒާމެއް ނެތުމަކީ މަހުގެ ކޮލިޓީ ބޭރުކުރެވިގެން ނުދާކަމަށްވެސް، މިފްކޯއިން އެކްސްޕޯޓްކުރާ މަސް ރިޖެކްޓްކުރުމަށް މަގުފަހިވާ ކަމެއް ކަމުގައި ފާހަގަކުރެވިފައެވެ.

(2.1.2 މިފްކޯގެ ކޯލްޑް ސްޓޯރޭޖްތަކުގައި މަސް ރައްކާކުރުމުގައާއި އެކްސްޕޯޓް ކުރުމަށް ބޭނުންތަކަށް މަސް ޕްރޮސެސްކުރުމުގެ ކުރިން މަހުގެ ބޮލާއި، ސައިޒު ވަކިން އަނގަޑުން ތަރުތީބުކޮށް ބެހެއްޓުމުގައި އުނދަގޫތައް ސަމާލުކަން ދެވިފައިނުވުން

މަސްވެރިންގެ އަތުން މިފްކޯއަށް މަސް ގަތުމަށްފަހު މިފްކޯގެ ކޯލްޑް ސްޓޯރޭޖްތަކަށް ފޮއްދާއިރު މަހުގެ ބޮލާއި ސައިޒު ވަކިކުރުމުގެ މަސައްކަތް ކޮންމެވެސް ވަރަކަށް ކުރިއަށް ގެންދިއުނަމަވެސް، މި މަސައްކަތް ހަރުދަނާ އިންތިޒާމެއްގެ ދަށުން މިހާރުވެސް ފުރިހަމައަށް ކުރަން ޖެހިފައިވާކަން ފާހަގަކުރެވިފައެވެ. ސަބަބަކީ، މަސް އެކްސްޕޯޓް ކުރުމަށްބަޔަށް މިފްކޯއިން ކުރިޔާ ބޯޓުތަކަށް ޕްރޮސެސްކުރުމަށް މަހުގެ ބޮލާއި ސައިޒުތަކުން މިފްކޯގެ ސްޓޮކް އިންވެންޓްރީގައި ބެލެންސްތަކުގައި ހުންނަ ގޮތާއި، މަހުގެ ޝިޕްމަންޓް މަސް ގަންނަ ފަރާތަށް ފޮނުވުމުން، އެފަރާތުން އެ ޝިޕްމަންޓްގައި ހުރި މަހުގެ ބޮލާއި ސައިޒުގެ ތަފްސީލު ފުރުވާއިރު ތަފާތުތަކެއް ހުންނާތީއެވެ. އަދި، އެކަމުގެ ސަބަބުން މަހުގެ ބަޔެއް ޝިޕްމަންޓްތަކަށް މިފްކޯއިން ފުރުވާ އިންވޮއިސްތަކަށް ލިބެންޖެހޭ ފައިސާގެ ބޮޑުބައެއް ނުލިބި ގެއްލިގެންދާތީއެވެ. ތިރީގައިވާ ތާވަލު 7 އާއި 8 ގައި އެވަނީ 2016 ވަނަ އަހަރުން ފެށިގެން 2021 ވަނަ އަހަރުގެ ނިޔަލަށް އެކްސްޕޯޓްކުރި 394 ޝިޕްމަންޓަށް މިފްކޯއިން ފުރުވާފައިވާ އިންވޮއިސްތަކުގެ ތެރެއިން ނަގާފައިވާ 2 އިންވޮއިސްއަކުން މަހުގެ ސައިޒާއި ބޮލަށް ތަފާތުވެފައިވާ ގޮތައި ލިބިފައިވާ ގޮތެވެ.

ތާވަލު 7: ޝިޕްމަންޓަށް ވިއްކާފައިވާކަމަށް މިފްކޯގެ އިންވޮއިސްގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ މަހާއި ޝިޕްމަންޓުން އަސްލު ވިއްކާފައިވާ މަސްކަމަށް މަސް ގަންނަ ފަރާތުން ހުށަހެޅި ފައިނަލް ސައިޒިންގ ރިޕޯޓުގައިވާ ތަފާތު (އިންވޮއިސް ނަމްބަރު: EXP/FT/2017/43)

މަހުގެ ތަފްސީލު (ކެޓަގަރީތައް)	ވިއްކާފައިވާމަސް (މެޓްރިކް ޓަނުން)	އަސްލު ވިއްކާފައިވާ މަސް (މެޓްރިކް ޓަނުން)	ވިއްކާފައިވާ މިނާއި އަސްލު ވިއްކާފައިވާ މަހުގެ ތަފާތު (މެޓްރިކް ޓަނުން)	ތަފާތުގެ ނިސްބަތް	ވިއްކާފައިވާ މިނާއި އަސްލު ވިއްކާފައިވާ މަހުގެ ތަފާތު (ޑޮލަރުން)
ސްކިޕްޖެކް ޓޫނާ 0 - 3 އެލްބީއެސް	300.997	308.212	7.215	2%	188,017
ސްކިޕްޖެކް ޓޫނާ 3 - 4 އެލްބީއެސް	50.206	44.891	(5.315)	(11%)	(154,894)
ސްކިޕްޖެކް ޓޫނާ 4 - 7.5 އެލްބީއެސް	241.965	262.997	21.032	9%	661,595
ސްކިޕްޖެކް ޓޫނާ 7.5 އެލްބީއެސް އަށްވުރެ މަތި	75.346	32.980	(42.366)	(56%)	(1,365,364)
ޔެލޯފިން ޓޫނާ 0 - 3 އެލްބީއެސް	-	3.507	3.507	100%	91,392
ޔެލޯފިން ޓޫނާ 3 - 4 އެލްބީއެސް	-	0.411	0.411	100%	11,978
ޔެލޯފިން ޓޫނާ 4 - 7.5 އެލްބީއެސް	-	0.029	0.029	100%	912
ޔެލޯފިން ޓޫނާ 7.5 އެލްބީއެސް އަށްވުރެ މަތި	-	0.013	0.013	100%	439
ޖުމުލަ	**668.514**	**653.040**	**(15.357)**	**(2%)**	**(565,925)**

މަސް ގަތް ފަރާތަކަށް މިފްކޯއިން ދޫކުރި ތާވަލު 7 ގައި ބަޔާން ކުރެވުނު ސޭލްސް އިންވޮއިސް ނަންބަރު EXP/FT/2017/43 ގައިވާ މަހުގެ އަދަދާއި އަދި ބާވަތް މަސް އަންލޯޑް ކުރުމަށްފަހު، މަސްގަތް ފަރާތުން އެ ޝިޕްމެންޓްގައި ހުރި މަހުގެ ބާވަތާއި ސައިޒުކަމަށް ބަޔާންކޮށް މިފްކޯއަށް ހުށަހަޅާ ފައިނަލް ސޯޓިން ރިޕޯޓްގައިވާ މަޢުލޫމާތު ތަފާތުވުމުގެ ސަބަބުން ޝިޕްމެންޓަށް ލޯޑްކުރެވުނުކަމަށް ބަޔާންކުރި 668.514 މެޓްރިކް ޓަނުގެ ތެރެއިން ނަގާ އޮޑިޓްކުރުމުން 15.357 މެޓްރިކް ޓަނުގެ މަސް މަދުކަން ފާހަގަކުރެވުނެވެ. ނަތީޖާއާއި ގުޅޭ މި އިންވޮއިސްއިން މިފްކޯއަށް 565,925 (ފަސްލައްކަ ފަސްދޮޅަސް ފަސްހާސް ނުވަސަތޭކަ ފަންސަވީސް) ރުފިޔާ ގެއްލުން ވެފައިވެއެވެ.

މި އިންވޮއިސްގައިވާ ލޯޑްކުރެވުނު މަހުގެ އިތުރު ތަފްސީލަށް ބަލާއިރު ބަރުދަނުގައި 7.5 އެލްބީއެސް އިން މަތީ ސްކިޕްޖެކް ޓޫނާގެ 75.346 މެޓްރިކް ޓަނުގެ މަސް ލޯޑްކުރިކަމަށް ބަޔާންކޮށްފައިވެއެވެ. ނަމަވެސް އަންލޯޑްކުރެވުނުކަމަށް ފައިނަލް ސޯޓިންގ ރިޕޯޓްގައިވަނީ 32.980 މެޓްރިކް ޓަނުގެ މަހެވެ. މިއީ ލޯޑްކުރެވުނުކަމަށް ބަޔާންކުރާ ބަރުދަނަށްވުރެ 56% މަދު އަދަދެކެވެ. ދިވެހި ރުފިޔާއިން ބަލާނަމަ 1.36 މިލިއަން ރުފިޔާގެ މަދެވެ. ނަމަވެސް ލޯޑްކުރެވުނު އެހެން ކެޓަގަރީތަކުގެ މަސް އިތުރަށް ލޯޑުކުރެވިފައިވުމާއި އަދި އެގްރީމަންޓްގައި ނުވާ މަސް ޝިޕްމެންޓްގައި ހިމަނާފައިވުމުން، ބަރުދަން މަދުވުމުގެ ސަބަބުން ޖުމްލަ ގޮތެއްގައި މުޅި ޝިޕްމެންޓުން ލިބުނު ގެއްލުން ކުޑަކަން ފާހަގަކުރެވުނެވެ. އަދި މިގޮތުން މި އިންވޮއިސްގައި ހިމެނޭ ޔެލޯފިން ޓޫނާގެ އެކިސައިޒްގެ މަހަކީ މަސް ގަންނަ ފަރާތުން އެގްރީމަންޓްގައި ނުވާ، ނަމަވެސް މިފްކޯއިން ދޫކުރި ޝިޕްމެންޓްގައި ހިމަނާފައިވާ މަހެވެ.

ތާވަލު 8: ޝިޕްމެންޓަށް ލޯޑްކުރެވުނުކަމަށް މިފްކޯގެ އިންވޮއިސްގައި ބަޔާންކުރެވުނު މަހާއި ޝިޕްމެންޓުން އަންލޯޑް ކުރެވުނު މަސްކަމަށް މިފްކޯއިން ތަސްދީޤުކުރި ފައިނަލް ސޯޓިންރިޕޯޓްގައިވާ ތަފާތު (އިންވޮއިސް ނަންބަރު: EXP/FT/2020/56)

ތަފްސީލު (މަހުގެ ކެޓަގަރީތައް)	ލޯޑްކުރެވުނުކަމަށް (މެޓްރިކް ޓަނުން)	އަސްލު ލޯޑްކުރެވުނު މަސް (މެޓްރިކް ޓަނުން)	ލޯޑްކުރެވުނު މަހާއި އަންލޯޑްކުރެވުނު މަހުގެ ތަފާތު (މެޓްރިކް ޓަނުން)	ތަފާތުވާ ނިސްބަތް	ލޯޑްކުރެވުނު މަހާއި އަންލޯޑްކުރެވުނު މަހުގެ ތަފާތު (ދިވެހި ރުފިޔާއިން)
ސްކިޕްޖެކް ޓޫނާ 0 - 3 އެލްބީއެސް	40.639	57.537	16.898	42%	286,624
ސްކިޕްޖެކް ޓޫނާ 3 - 4 އެލްބީއެސް	401.352	406.328	4.976	1%	99,749
ސްކިޕްޖެކް ޓޫނާ 4 - 7.5 އެލްބީއެސް	339.639	307.671	(31.968)	(9%)	(714,773)
ޔެލޯފިން ޓޫނާ 7.5 - 20 އެލްބީއެސް	221.429	225.400	3.971	2%	91,849
ސްކިޕްޖެކް ޓޫނާ 0 - 3 އެލްބީއެސް		0.693	0.693	100%	11,755
ސްކިޕްޖެކް ޓޫނާ 3 - 4 އެލްބީއެސް		0.715	0.715	100%	14,333
ސްކިޕްޖެކް ޓޫނާ 4 - 7.5 އެލްބީއެސް		0.340	0.340	100%	7,602
ސްކިޕްޖެކް ޓޫނާ 7.5 - 20 އެލްބީއެސް		0.025	0.025	100%	578
ޑެމޭޖްޑް ފިޝް (މިކްސްޑް)		0.111	0.111	100%	1,369
ޖުމްލަ	**1,003.059**	**998.820**	**(4.239)**		**(200,913)**

މަސް ގަތް ފަރާތަކަށް މިފްކޯއިން ދޫކުރި ތާވަލު 9 ގައި ބަޔާން ކުރެވުނު ސޭލްސް އިންވޮއިސް ނަންބަރު EXP/FT/2020/56 ގައިވާ މަހުގެ އަދަދާއި އަދި ބާވަތް މަސް އަންލޯޑްކުރުމަށްފަހު މަސްގަތް ފަރާތުން ލިބުނު މަސްކަމަށް މިފްކޯއަށް ހުށަހެޅި

މައުލޫމާތާއި މިފްކޯއިން މަހުގެ ޝިޕްމަންޓާއި އެކު ފޮނުވުނު އިންވޮއިސް ބަޔާންކުރުމުން ބަރުދަނާ ތަފާތުވުމުގެ ސަބަބުން ޝިޕްމަންޓަށް ލޯޑުކުރުމުންކަމަށް ބަޔާންކުރި 1,003.059 މެޓްރިކް ޓަނުގެ ތެރެއިން އަންލޯޑުކުރުމުން 4.239 މެޓްރިކްޓަނުގެ މަސް މަދުކަން ފާހަގަކުރެވިއްޖެ. ނަތީޖާއެއްގެ ގޮތުން މި އިންވޮއިސްއިން މިފްކޯއަށް 200,913 (ދުއިސައްތަ ހާސް ނުވަ ސަތޭކަ ތޭރަ) ރުފިޔާގެ ގެއްލުން ވެފައިވެއެވެ.

މި އިންވޮއިސްގައިވާ ލޯޑުކުރުމުން މަހުގެ އިތުރު ތަފުސީލަށް ބަލާއިރު ބަނދަރުތަކުގައި 4 އެކްސްޕޯޓް އާއި 7.5 އެކްސްޕޯޓްސްގެ ސެޓިފިކެޓް ދޫކުރާ 339.639 މެޓްރިކް ޓަނުގެ މަސް ލޯޑު ކުރިކަމަށް ބަޔާން ކޮށްފައިވެއެވެ. ނަމަވެސް އަންލޯޑު ކުރުމުންކަމަށް ފައިނަލް ސެޓްލްމަންޓް ރިޕޯޓްގައިވަނީ 307.671 މެޓްރިކް ޓަނުގެ މަހެވެ. މިއީ ލޯޑުކުރުމުން ބަޔާންކުރާ ބަރުދަނަށްވުރެ 31.968 މެޓްރިކްޓަން މަދު އަދަދެކެވެ. ދިވެހި ރުފިޔާއިން ބަލާނަމަ 714,773 (ހަތް ސަތޭކަ ސާދަ ހާސް ހަތް ސަތޭކަ ހަތްދިހަ ތިނެއް) ރުފިޔާގެ މަހެވެ. އަދި މި އިންވޮއިސްގައި ހިމެނޭ އެލޯޓްމެންޓް ޒޯނާގެ އެކްސްޕޯޓްގެ މަރާލީ މަސް ގަންނަ ފަރާތުން އެޖެންޓަށް ފައިސާ، ނަމަވެސް މިފްކޯއިން ޝިޕްމަންޓާއި ޓްރާންސްފަރ މަސްކަން ފާހަގަކުރެވިއްޖެއެވެ.

މަސް ލޯޑުކުރުމާއި އަދި އަންލޯޑުކުރުމުގައި އިސްވެ ބަޔާންކުރެވުނު މައުސަލަތައް ދިމާވާންޖެހޭ މައިގަނޑު ސަބަބުތަކުގެ ތެރޭގައި، މަސް އޮކްސިޖަން ކުރުމަށް ކުރިއަށް ބޭނުންކުރާ ލޯޑުކުރާއިރު ބަލަހައްޓާ ސަލާމަތް ކާވާލާ ނުކުރުމާ ބޭނުންކުރާ މަސް ލޯޑު ކުރުމާއި، އަދި އަންލޯޑް ކުރާއިރު މަދުވާ ކާވާލާ ސަލާމަތް ބަރުދަނުގެ ގޮތްގޮތަށް މަސް ގަންނަ ފަރާތްތަކުންނާއި އަދި އޮޅުން މިފްކޯއަށް ޓްރާންސް ރިޕޯޓަކުރަނީ ގަނޑު މަސްތިކުރުމަކާ ތަފާތު ގޮތްގޮތުން، އެ ރިޕޯޓްތަކުގައިވާ ގޮތަށް މަހަށް ލިބޭއާރޭ ފައިސާ އަށް މިފްކޯއިން އެއްބަސްވުން ހިފެހެއްޓެވެ. މި ރިޕޯޓްތަކުން އެކަށީގެންވާ ބާޒާރު މަގުން ގިނަ އަދަދަކަށް މަސް މަދުވުމާއި ކުދި މަސް ލިބުނުފަދަ އަދި ރިޕޯޓްތަކާ މަގުގެ ބާޒާރު މަސް ގިނަކަން ފާހަގަކުރެވިއްޖެއެވެ. ނަތީޖާއެއްގެ ގޮތުން އޮކްސިޖަން ކުރާ މަގުގެ ކާންޓްރެކްޓުގެ ވައްތަރުވެސް މިފްކޯއަށް ގެއްލުން ބޭރުވާގޮތަށް ރިޕޯޓްކުރެވިފައިވާކަން ފާހަގަކުރެވިއްޖެއެވެ.

މިގެ އިތުރުން މަސް އޮކްސިޖަން ކުރުމަށްބޭނުންކުރާ ފިލުވަތްތަކާއި މަސް ސްޓޯރޭޖް ފިޔަވަތްކުރާ ކުރަދުރަށް ބަދުން ކުރާމުން ކަމަށް ގިނަ ދޫޕަސްތަކާ ރަނގަޅަށް ކުރިޔަރުގެ ފަރާތްތަކާއި ގުޅުންހުރި ކުރާމުން ބަދުން ކުރާމުން ދިޔާ ބަރުދަނުގެ ހުސްތަކުގައި ހިތަދަށް ބަރުދަން ރަނގަޅަށް ނެތި އެ ބަރުދަން ބޭނުންކުރަނީ ފަޅޮގަނޑު ކަމަށް ގޮތުގެ ސަބަބުން، ތާއިލަންޑުގެ ބަނދަރުގަން ބާލާ މަށުގެ ޝިޕްމަންޓްތަށް ހިފާއިރު ބަރުން ކުޑަ ކުރެވޭ ކަމަށް މިފްކޯގެ ކަމާބެހޭ ތަރުތީބު ބަރުދަނާއި ތާއިލަންޑުގެ ބަނދަރުތަކުގެ ކަމާބެހޭ ޝިޕްމަންޓަށް އަސްލުވެ ރިޕޯޓްކުރާ އެ ބަނދަރުގެ ތަރުތީބު ކަމަށް ބަރުދަން ތަފާތު ވުމުގެ ސަބަބުން ދިމާވާ ގެއްލުން ފާހަގަކުރެވިއްޖެއެވެ. ތިރީގައިވާ ތާވަލުގައި އެވަނީ މަހުގެ ބަރުދަން ތަފާތުވުމުގެ ސަބަބުން ލިބިފައިވާ ގެއްލުމެވެ.

ތާވަލު 9: މިފްކޯއިން ތައިލޭންޑް އަށް ފޮނުވާ މަސް ތައިލޭންޑަށް ބާލާއިރު ބަރުދަން ތަފާތުވުމުގެ ސަބަބުން ލިބުނު ގެއްލުން

އަހަރު	ލޯޑުކުރުން ބަރުދަން (މެޓްރިކް ޓަނުން)	އަންލޯޑުކުރި ބަރުދަން (މެޓްރިކް ޓަނުން)	އަންލޯޑުކުރި އިތުރު މަދުވާ ބަރުދަން (މެޓްރިކް ޓަނުން)	މަދުވާ ބަރުދަނު (ރުފިޔާއިން)
2016	21,846.026	21,779.172	(66.854)	4,778,808
2017	32,569.142	32,357.439	(211.703)	10,846,088
2018	30,112.319	29,841.677	(270.641)	9,995,660
2019	39,606.088	39,302.356	(303.732)	26,075,804
2020	33,215.116	33,032.845	(182.271)	8,272,784
2021	47,404.241	47,333.367	(70.874)	7,243,468
ޖުމްލަ	**204,752.932**	**203,646.856**	**(1,106.075)**	**67,212,612**

ޤަވާޢިދު 9 ގައި ބަޔާން ކުރެވިފައިވަނީ، މިފްކޯއިން މަސް އެކްސްޕޯޓް ކުރުމަށްޓަކައި ކިރިއަށް ބޭނުންކުރާ ޓޫނާ މަހުގެ ބަނދަރުތަކަށް މިފްކޯގެ ސްޓޮކުން އިންޓަރނޭޝަނަލްގައި ބާޒާރު ކްރިޓިކަލް އަދަދާއި، މަސް ގަންނަ ފަރާތްތަކުން ސަޕްލަޔަރުންނަށް ބަލާލުމެވެ، މަހުގެ ބަނދަރުން ބެލުމަށްފަހު ޒާތުގެ ރިޕޯޓުގައި ބަޔާންކުރާ މަހުގެ ބަނދަރުން ތަފާތުވުމުގެ ސަބަބުން، 2016 ވަނަ އަހަރުން ފެށިގެން 2021 ވަނައަހަރުގެ ނިޔަލަށް މިފްކޯއިން އެކްސްޕޯޓްކުރި މަހުގެ ސަޕްލަޔަރުންނަށް ލިބިފައިވާ ގެއްލުމެވެ. މިގޮތުން މި ސަޕްލަޔަރުން ޖުމުލަ 1,106.075 މެޓްރިކް ޓަނުގެ މަސް މަދުވެ، މިފްކޯއިން ޒާތުގެ އިންވޮއިސްތަކުން ލިބެން ޖެހޭ ފައިސާގެ ތެރެއިން 67 މިލިއަން ރުފިޔާ ނުލިބި ގެއްލިފައިވާކަމެވެ.

މަލީގައި ފާހަގަކޮށްލެވޭ ގޮތުން މިފްކޯއިން އެކްސްޕޯޓްކުރާ މަހުގެ ބާވަތާއި ސައިޒު އަދި ބާޒާރުން ތަފާތުވުމުގެ ސަބަބުން މިފްކޯއިން އެކްސްޕޯޓްކުރާ މަހުގެ ސަޕްލަޔަރުންނަށް ގެއްލުން ވަޒަން ކުރިނަމަވެސް، މި އޮޑިޓް ފެނުނުގޮތުގައި ހަމައެކަނިވެސް މިކަން ބަލައިލުމުން، މިފްކޯއިން އެކްސްޕޯޓްކުރާ މަހުގެ ސަޕްލަޔަރުންނަށް ލިބޭ ގެއްލުން ކުޑަކުރުމަށްޓަކައި ފިޔަވަޅުތަކާއި އަޅުކުރެވޭ ކަންތައްތަކެއް ފާހަގަކުރެވެއެވެ. މިފްކޯއަށް މަސްވެރިކަމުގެ ކަސްޓަމަރުން ޒާތުގެ އެއްގޮތަށް މަހުގެ ސަޕްލަޔަރުންގެ ބޯޑުގެ ބަޔަރުންތަކަށް ގެއްލުންވާކަމުގެ މިފްކޯގެ ފުރިހަމަ ކޮންޓްރެކްޓްގެ ތަފްސީލާއި ކަމަކަށްވާ ހިސާބު، މިކަން ބައްދަލުކުރެވޭ ކަސްޓަމަރުން ޒާތުގެ ގެއްލުން މިނިވަންކަމުގައި ފާހަގަކުރެވެއެވެ. އަދި މި ފިޔަވަޅުތަކާއިކުރެވޭ، މިފްކޯގެ ސްޓޮކުން އިންޓަރނޭޝަނަލް ބާޒާރު މަހުގެ ސަޕްލަޔަރުން ޒާތުގެ އަދި ބަޔަރުން، މަސްގަންނަ ފަރާތްތަކުން ރިޕޯޓުގައި ހުށަހަޅާފައިވާ ސަބަބުތަކާއި މަހުގެ އެކަން ފުރިހަމަކަން ބޮޑުވާ ބަޔަކަށް މިފްކޯއިން މުނިފޫހިފިލުވައި ފާހަގަކުރެވެއެވެ.

2.1.3) މަހުގެ ސަޕްލަޔަރުންނާއި މަސް ގަންނަ ފަރާތްތަކާއި ހަވާލުވާއިރު މަހުގެ ސަޕްލަޔަރުންގެ ބާރުތަ މިފްކޯއިން އެކަށީގެންވާ ގޮތެއްގައި ކަނޑައަޅާފައި ނުވުން

މިފްކޯއިން އެކްސްޕޯޓްކުރާ މަހުގެ ސަޕްލަޔަރުންގެ ބޯޑުގެ ބަޔަރުންތަކަށް ކަންކަން ހޯދުމުގައި ބޭނުންކުރާ މިފްކޯގެ ފަރާތުން މަހުގެ ސަޕްލަޔަރުންނާއި 2019 ވަނަ އަހަރުގެ ކުރިން މުޢާމަލާތް ކުރިޔާ ނުކުރެވުން ބަލައިލުމެވެ. އަދި އެ އަހަރުގެ ފަހުން ބައެއް ސަޕްލަޔަރުންނާއި މުޢާމަލާތް ކުރިޔާ ނުކުރެވުނެވެ. ނަމަވެސް، މަހުގެ ސަޕްލަޔަރުންގެ ބޭނުންކުރާ ބޯޑުގައި މަހުގެ ބާވަތް ގެއްލުމުން މިފްކޯގެ މުޢާމަލާތް ހަރަކާތްތަކުގެ ރިޕޯޓް ގޮތުގައި ހަރަކާތްތަކުގައި ނިންމާފައި، އަދި ހަރަކާތް ރިޕޯޓްތަކުގައި މަހުގެ ކޮމިޝަނާއި މަހުގެ އަދަދުން އަސާސީ ގޮތަކީ ކަނޑައެޅިފައިވާ ކަންތައްތަކެއް ފާހަގަކުރެވެއެވެ. ނަމަވެސް މިކަންކަން ބަލައި ކުރުމަށް މިފްކޯއިން އެކަށީގެންވާ ފިޔަވަޅު އަޅުއްވާފައިވާ އެއްވެސް ނިޒާމެއް ފާހަގަކުރެވެއެވެ.

މިފްކޯގެ އޮޑިޓަރުން މުރާޖަޢާ ކުރުމުގައި ބައްލަވާފައިވާ ދެފުށު ރިކޯޑްތައް ބޭނުންވާ ގޮތުން ވެއްޓި މަސް ހަރަކާތްތަކުގައި ފާހަގަކުރެވިފައިވާ ގޮތުން، މަސް ބަޔަރުންގެ ކޮންޓްރެކްޓްތަކާއި ބައެއް ކަންކަމަށް ބަޔަކު ބޭނުން މަސައްކަތެއް ހިސާބުކުރުމުގެ ބޭރުފުށުން ކުރެވޭ ރިޕޯޓުތައް ނެތްކަމެވެ. އަދި މިހާރުގެ ރިޕޯޓް ގޮތުގައި ކޮންޓްރޯލް ރިޕޯޓުގައި މިނަށް ހަރަކާތް ބޭރުން މަސް ބަޔަރު ބޭނުންކުރާ ފޯމެޓްތަކެއް ނެތް މަސައްކަތް ރިޕޯޓުކުރާ ބޭނުންތަކެވެ.

މި ފާހަގަކުރެވުނު ކަންތައްތަކުގެ އިތުރުން، މިފްކޯ އާއި މަސް ގަންނަ ފަރާތްތަކުގެ ދެމެދުގައި ވެވޭ އެއްބަސްވުންތަކުގައި ވާހަކަ މަހުގެ ސަޕްލަޔަރުން ފައިސާ ބައިބަހާކުރާ ބަޔާއިގެން ދައްކަންޖެހޭ ފަދަ މަސްދަނޑުގައި ވެސް އެއް ވަރަކަށް ކަނޑައަޅާފައިވާ ރިޕޯޓްތަކެއް، (ޖުމުލަ ބޮޑުވާ މަހުގެ ރިޕޯޓް، ބޮޑުވާ މަހުގެ ސަޕްލަޔަރުން ރިޕޯޓް، ހައި ހިސާބުކުރުން ރިޕޯޓް އަދި ރިޕޯޓް ސާފުކުރުން ރިޕޯޓް) ބަލާފައިވާ ހިސާބުން ނުލިބޭކަން ފާހަގަކުރެވެއެވެ. މިފްކޯއިން މަސް ބޭނުންކުރާ ފަރާތްތަކާ ދެމެދު ވާވާ އެއްބަސްވުންތަކުގައި ވާހަކަ މަހުގެ އަދަދާއި މަހުގެ ކޮމިޝަން ބެލުމަށްފަހު، މަސް ގަންނަ ފަރާތްތަކުން ފައިސާ ދައްކަމުން މި ރިޕޯޓްތައް ފައިސާ ދައްކަމުގައި، މަސް ބަލާކުރާ ބޭނުން

ޤައުމުގެ ބަސްދަރަނި ބާކީވާ 30 ދުވަހުގެ ތެރޭގައި ނުވަތަ ކޮންމެ ސިޕްމެންޓެއްގެ 70% ޚަރަދުކޮށް ކުރުމާ، މި ދެ ކަންތައްކުރަން ކުރިން ނިމޭ ކަމަކަށް ބެލުމަށްފަހުގައެވެ.

ނަމަވެސް، މި ރިޕޯޓަށް 30 ދުވަހުގެ ތެރޭގައި ޚަރުވުމުގެ ބަދަލުގައި 180 ދުވަސް ފަހުންވެސް ޚަރުވާފައިވެއެވެ. ނަތީޖާއެއްގެ ގޮތުން ބަސްދަރަން މަސް ބާކީވާ 180 ދުވަސް ފަހުން ވެސް މަހުގެ ކުރިޔާ ޑިސްކައުންޓް ރިޕޯޓުކުރުމުގެ ފުރުޞަތު ހުޅުވިފައިވެއެވެ.

އެހެންކަމުން، މަސް ގެންނަ ފަރާތުގެ ބެލުމުގެ ދަށުގައި އެފަރާތުގެ ކޮމިޓީ ސްޓޮކްޓޭކިންގްގައި ހުރެގެން މަހުގެ ކުރިޔާއަށް އަސަރުކުރިނަމަވެސް، އެކަމުގެ ގެއްލުން މިނިސްޓްރީއަށް ދެއްވަން ޖެހޭކަން ފާހަގަކުރެވެއެވެ.

އިސްލާހުކުރަން ލަފާދޭގޮތް

(ހ) މިނިސްޓްރީން ރަސްމީގޮތުން ބަޔަސް ވިއްކާ މަހުގެ ކިލޯ ދަރަފުގެ ސަރަހައްދު ލިބޭ ގެއްލުން ކުޑަކުރުމަށްޓަކައި، މަސްވިކިގެ އަގުން ކަނޑައެޅޭނެ ގަރާރު މަގަޅު، ބޭރުގެ މާކެޓަށް ވިއްކާއިރު ރިޕޯޓުކުރާ މިންވަރު 2.5% އަށްވުރެ ބޮޑު ނުވާނެ މިންވަރަކަށްގައި މަހުގެ ބާޖެކާގާއި ކުރިޔާ މިންގަނޑެއްކަމުގައި ހިފެހެއްޓުން ނިޒާމެއްގެ ތެރެއިން ކަނޑައެޅުން މަސްގަނޑުމަށް ދެންނެވީމެވެ.

(ށ) މިނިސްޓްރީގެ ކޮމިޓީ ސްޓޮކްޓޭކިންގްގައި މަސް ދަށްކާކުރުމުގައި މަހުގެ ބާވަތާއި، ސައިޒް ވަކިން އެންގެނަގުން ތަރުތީބުކޮށް ބެހެއްޓުމަށް ސަމާލުކަންދީ، އެކްސްޕޯޓުކުރާ މަހުގެ ސިޕްމެންޓެއް ބޭރުގެ ބަސްދަރަނިތަކަށް ބާކީވާ ކަންކަން ހިސާބުގެ ބެލުމަށް މިނިސްޓްރީގެ ފަރާތުން މަހުގެ ސިޕްމެންޓްތަކާއި ރިޕޯޓް މުސާރަފްދުވާ މިކަންކަން ކުރުމަށް މިނިސްޓްރީގެ ފަރާތުން ކަނޑައަޅާފައިވާ ބަހުގެ އެޖެންޓް، މަހުގެ ސިޕްމެންޓެއް ބަސްދަރަނި ބާކީވުމުގައި ކަންހިނގާ ގޮތް މަހުގެ ސިޕްމެންޓްތަކާއި ބެލުމެވެ ބަޔާންކޮށް ރިޕޯޓްކުރަނީ ރިޕޯޓުކުރާ ފަރާތުން ވަކިން މިނިސްޓްރީން ހަރަކާތްތެރިވާ ގޮތުގެ ރިޕޯޓުތަކުގައި ކަންތައްތައް ބަލައިކުރުމަށް މުސާރަފަތުން ފިޔަވަޅު އެޅުމަށް ދެންނެވީމެވެ.

(ނ) މިނިސްޓްރީން އެކްސްޕޯޓުކުރާ މަހުގެ ސިޕްމެންޓްތައް، މަސް ގެންނަ ފަރާތުގެ ޕޭމަންޓް ހުށަހަޅަން ގެންދިއުމަށްފަހު، މަހުގެ ކުރިޔާ ދަރުމަ ރިޓާރމުގެ ސަރުކާރުން މިނިސްޓްރީއަށް ލިބޭ ގެއްލުން ކުޑަކުރުމަށްޓަކައި، މަސް ގެންނަ ފަރާތުގެ ޕޭމަންޓްތަކުގައި މަހުގެ ކުރިޔާ ޖަސްޓިފައިކުރުމުގައި މިނިސްޓްރީގެ ބައިވެރިވުމާއި މަހުގެ ކުރިޔާ ޖަސްޓިފައިކުރުމަށް އިންވޮއިސްތަކުގެ ހަމަޔަށް ހުށަހަޅާފައިވާ މަސްގަނޑު ފާހަގަކުރުމަށް ވީވީ އެއްބަސްވުމަށް ގެންނަން ޖެހޭ ބަދަލުތަކާއި ގެންދިއުމަށް ދެންނެވީމެވެ.

(ރ) މިނިސްޓްރީން އެކްސްޕޯޓް ކުރާ މަހުގެ ސިޕްމެންޓް ތަކުގައި ހިމަނާ މަހުގެ ބާވަތްތަކުގެ ތެރެއިން، މަސް ގެންނަ ފަރާތުން ހޯދާ ލިޔެކިޔުން އެ ފަރާތަކުން ހުށަހެޅުމުގައި ނިޔަމަ ބާވަތްތަކުގެ މަސްތަކަށް ބަޔާންކުރާ އެވިޑެންސް ކަނޑައެޅުމަށް ދެންނެވީމެވެ. އަދި މަސް ގެންނަ ފަރާތުން ހާލަތު ނުހުރި މަސް މިނިސްޓްރީން އެކްސްޕޯޓް ކުރާ ސިޕްމެންޓް ތަކުގައި ހިމެނޭ ޝަރުތުތަކުގައި ބުނެފައިވާ މުޢާމަލާތުގެ ދަށުން އެކަމަށް މަރާ އަދި ނަގާ ބަލާނެ ގޮތް، މަސްގަނޑު ފަރާތަކުން ހޯދާ އެއްބަސްވުމުގައި ހިމެނުމަށް ދެންނެވީމެވެ.

(ބ) މަސް އެކްސްޕޯޓް ކުރުމުގައި މަހުގެ ބޮޑުން ކުރުމަށް މިނިސްޓްރީގެ އޮޑިޓަރުން ފޮނުވާ ލިޔުމުގައި ކަނޑައަޅާފައިވާ އުސޫލުތައް އިތުރަށް ހަރުދަނާކުރުމަށް ކުރުމުގެ ޢަމަލު އެކްސްޕޯޓް ކުރާ ބޭރުގެ މަހުގެ އެކްސްޕޯޓް ކުރުމުގައި ބޮލަކަށް ހުށަހެޅުމުގެ ގަވާއިދުތަކާއި އުސޫލުތަކުގެ މަސްދާރީގެ އިސްލާހުގެ ބަލައިގަނެވޭ ގޮތުގެ ފަރާތްތަކުގައި ފަރާތަކުން ރާވާ އިސްލާހު ކުރުމަށް ދެންނެވީމެވެ.

(ޅ) މިނިސްޓްރީން ބައިލަތެރޭގެ ބަސްދަރަނި މަސް ބާލުމުގައި ކަނޑައެޅިގެން ބަލައި ރިޕޯޓުކުރުމަށް މިނިސްޓްރީން ހަމައެއްސާފައިވާ ބައިލަތެރޭގެ އެޖެންޓަށް، މިގޮ 30 އަހަރުދުވަހުން ފުރިގެން ހަމައެއްސާފައިވާ އެޖެންޓް ކުރާއި، އެ ފަރާތައި އަހަރު 2019 ވަނަ އަހަރުގެ ކުރިން އެއްބަސްވުން ގެނައުމަށްޓަކައި އަދި މިހާރަށް ގެނެސްދެއްވާ މިނިސްޓްރީގެ މަސްވެރިކަމުގައި މަސައްކަތްކުރާ ފަރާތްތައް

ނުބެލެހެއްޓީ، އާ އެޖެންސީއެއް އަޅައިގަންނަވާފައިވާ މިފްކޯގެ މަސްވެރިކަމާ ބެހޭގޮތުން ހަދާފައިވާ އެއްބަސްވުމުގެ ދަށުން ޖިންސާއި ބެލުމުގެ އިންތިޒާމު އެއްބަސްވުމުގައި އެޖެންސީގެ ޖިންސާއިގެ ތަފްޞީލް ކަނޑައަޅާފައެއް ނުވެއެވެ.

2.2) މަސް ގަންނަ ފަރާތަކާއި މިފްކޯއާ ދެމެދު އެއްބަސްވުމެއް ނެތި 144 މިލިއަން ރުފިޔާގެ ފިނިކުރި އައިސް މަސް ވިއްކާފައިވުން

މިފްކޯގެ "ސްޓޮކިސްޓް އެންޑް މާކެޓިންގ ޕާޓްނަރ"ގައި އެކްސްކްލޫސިވްކޮށް މަހުގެ ބާޒާރުކުރުމުގެ އެއްބަސްވުން ހަދާ، ސްޓޮކިސްޓް އެންޑް މާކެޓިންގެ ޤާނޫނީ ޝަރުޠުތަކާއި ވިއްކާ އަގު ދެއްވަނީ ކުންފުނީން ކަނޑައަޅާ ފޯމިއުލާއެއްގެ ދަށުން، އަދި ދެފަރާތް ކުރީ "ފައިނޭންސް އެންޑް އެޑްމިނިސްޓްރޭޝަން" އަދި " ޕްރޮކިއުމަންޓް ސެކްޝަން" ފަންކްޝަނަލް ބަޖެޓުތައް ހިމެނޭ ހާލަތްތަކުގައެވެ.

ނަމަވެސް، މިފްކޯއިން ފިނިކުރި އައިސް މަސް ވިއްކުމުގެ ބައެއް ބޭލުމަށް މުއާމަލާތް ކުރުމަށް އަންނަނީ މަސް ގަންނަ ފަރާތަކާއެކު އެއްބަސްވުމަކާ ނުލައި ކަމަށް ފާހަގަކުރެވެއެވެ. މިގޮތުން، 2016 ވަނަ އަހަރުން ފެށިގެން 2018 ވަނަ އަހަރުގެ ނިޔަލަށް މަސްގެ ނިއަދަށް އެއްބަސްވުމެއް ނެތި ޖުމުލަ 144 މިލިއަން ރުފިޔާގެ މަސް ވިއްކާފައިވެއެވެ.

އެއްބަސްވުންނެތި މަސް ވިއްކުމުގެ ބޭނުމަކީ މުއާމަލާތެއް ކުރުމަށް، ވިއްކާ މަސްގެ ބާވަތާއި ވިއްކާ މަސްގެ އަދަދާއި، މަސްގެ ޖުމުލަ އަގާއި، ފައިސާ ދައްކާނެ ގޮތާއި، އަދި ފައިސާ ނުދައްކައިފިނަމަ އަޅަންޖެހޭ ފިޔަވަޅު ފަދަ ކަންކަމާއި ގުޅޭ ޤަވާޢިދުތައް އެއްބަސްވުމުގައި ކަނޑައަޅާފައި ނުވާތީއެވެ.

މަސް ވިއްކުމުގެ ވިޔަފާރީގެ ބޭނުމަށް މުއާމަލާތް ކުރުމުގައި ލިޔުމުން އެއްބަސްވުމެއް ހަދަން ގެންގުޅެން ޖެހޭ ސިޔާސަތެއް މިފްކޯގައި އޮތް ނަމަވެސް، މަސް ވިއްކުމުގައި އަންނަގޮތް ގަބޫލުކުރާ ހަދަން ކުރިން ޤާނޫނީ ގޮތުން ޝަރުޠުތަކާއި ޚިލާފުވާ ގޮތްގޮތަށް މުއާމަލާތްކުރުމަށް ފުރުޞަތު ހުޅުވިގެން ދިއުމަކީ އަގު ނުބެލެވޭ ގޮތުގެ އުނދަގޫ ޖެހުމުގެ ސަބަބު ނުވާނެ ކަމެއް ނޫނެވެ.

އިސްލާޙު ފާހަގަކުރެވުނު މައްސަލައިގެ އިތުރުން ފިނިކުރި އައިސްމަސް އެކްސްޕޯޓް ކުރުމުގައި މަސް ގަންނަ ފަރާތާއި މިފްކޯއާ ދެމެދު މުއާމަލާތް ކުރެވިފައި މިފްކޯއިން މަސް ގަންނަނަން ހަދަދާ ފަރާތްތަކުގެ ބަޔައިން އެކުލެ ބަލަބު ހުރަހަށްވެއް ހުރަހަކުނު ކުރާ ތަޙުޤީޤުކުރުމަށް ފިޔަވަޅު އެޅޭނެ ކަމަށް ނުފެނެއެވެ. މިގޮތުން މަސް ވިއްކާނީ މިފްކޯގެ މަސް ފްރީޒަރގައި އިސްތިހާރު ހުޅުވާ ފަރާތްތަކުން ގެ މުއާމަލާތް ކުރެވޭނޭ ފޯމަތަކެއް ނެތުމުން މުއާމަލާތް ކުރެވެނީއެވެ. އެހެންކަމުން މަސް ގަންނަނަން ހުރަހަކާ އަދާއި ފަރާތްތަކާން މަސްގަތުމަކަށް ހުރަހަކާ އަގާއި މަސް ވިއްކުމަކަށް ކަނޑައެޅުން ފަރާތް އިންޑިއާއަށް ކުރިއަރުވާ މިފްކޯގެ ތިޔާލިތިކުމަތަކަށް އަސާސަށް ނުހުންނަކަމަށް ފާހަގަކުރެވިއްޖެއެވެ. ސަބަބަކީ އެ ފުރުޞަތުގެ އިތުރު އައިސްމަސް އެކްސްޕޯޓް ކުރުމުގެ ވިއްކާފައިވަނީ މިފްކޯއަށް އެނގޭ ފައިދާގެ ފުރުޞަތު ހާސިލްކުރެވޭ ނުވެގެން ފާހަގަކުރެވިއްޖެއެވެ.

އިސްލާޙުކުރަން ޖެހޭ ކަންތައް

(ހ) މަސް ވިއްކުމުގެ މުއާމަލާތް ހިންގުމުގައި މަސް ގަންނަ ފަރާތާއި މިފްކޯއާ ދެމެދު އެއްބަސްވުން ހެދުމަށްފަހު މަސްވިއްކުމުގެ މުއާމަލާތް ހިންގުން ދަންނަވަމެވެ. އަދި އެއްބަސްވުން އެކުލަވާލުމުގައި މިފްކޯގެ "ސްޓޮކިސްޓް އެންޑް މާކެޓިންގ ޕާޓްނަރ" ގައިވާގޮތަށް އަމަލުކުރުމުގައި އަދި މި ޕާޓްނަރ ގައި ވާގޮތަށް އަމަލުކުރުމުގައި ބަލާ އަގަށް ފުރިހަމަކޮށް ތަންފީޛުކުރުން ދަންނަވަމެވެ.

(ނ) ޕްރިންޓަރ އައިސްކަސް އެއަރކޮންޑިޝަނަރ ވިއްކުމުގައި، މަސްވަރުމަކުން ހުރަހަށް އެޅުއްޔ ފަރުމާތަކުން މަސްވަރުމަކުން ހުރަހަށް
އަގާއި އަދި މަސް ވިއްކުމަށް ކަނޑައެޅުން ފަރުމާ އިސްތިހާރު ކުރުމުގެ ޢަމަލުތަކެއް މިފަދަ ފާހަގަކުރެވިފައިވާތީ އެކަންކަން ރިޢާޔަތްކޮށް
ބެލެހެއްޓުމަށް ދަންނަވަމެވެ.

2.3) މާލީ ބަޔާންތައް އުފެއްދުމުގައި ހިނގާ ޚަރަދު ކޯސްޓް ހިސާބުކޮށްފައި ނުވުން

މިފަދައިން މާލީ ބަޔާންތައް އުފެއްދުމުގައި ކޮންމެ ބަޔާނަކުން ޖޫރިއެއް (ޚަރަދު ކޯސްޓު) އެކަމާ ގުޅުނު ހިސާބު ހަދާ ފެންނަގޮތުން
އެކައުންޓިންގ ޕޮލިސީތަކުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާތީ. މިގޮތުން އުފައްދާ ކޮންމެ ބާވަތެއް ޑެލިވަރކުރުމުގައި މަސް ގެންދާއިރު މަސް
ޕްރޮސެސްކުރުން ފިޔަވާ ހަރަދުތަކުން ހިނގާ އަންދާޒާ ޚަރަދު ހިސާބުކޮށް އުފައްދާ މާލީ ބާވަތުގެ ކޮންމެ ދުރަކަށް ޖެހޭހަރަދު ފަރާތުން
ރިކޮގްނައިޒް ނުވެއެވެ. މިހެންވެ މާލީ ބަޔާންތައް އުފެއްދުމުގެ ތެރޭގައި މަސް ގަނޑަ އާޢި، މަސް ގަނޑަ ރިސީވަން ފިޔަވައި
މާލީ ބަޔާންތައް އުފައްދާ ވިއްކާ ހަރަދު ހިނގާ ފުރިހަމަ ހިސާބުވެއެވެ.

އެހެންކަމުން، މާލީ ބަޔާންތައް އެކުލަވާލުމުގައި އިމްޕެކްޓް ފެށިގެން އޮޑިޓުކުރެވުނު ކަންތައްތަކަށް ބަލާއިރު އަދި އުފެއްދާ ކޮންމެ ބާވަތަކުން
ހިނގާ އަންދާޒާ ފުރިހަމަ ޚަރަދު ދުއްވަމުން ހިނގައި، އެހެން ބާވަތްތަކުން ކޮންމެ ދުރާކަނޑައަޅައި ދޫ ރިކޮގްނައިޒްނުކުރެވި ދޫކުރެވުން، މަސް
ވިއްކާން އެވް ކަނޑައަޅާން ދިމާވެފައި، އެވް ހަރަދުކޮށް މަސް އުފެއްދުމުގައި ބޮޑު ވިސްނުންދީގެން ކުރެވިދާނެ ފުރިހަމަ ޚަރަދުތައް
ދަންނަވައިފިއީ، ހަރަދުތަކުގެ ފުލްއެލްޓަރނޭޓިވް ކޮންއަޅައިގެން ކޮންސިޑަރބަލް މަސްއަދު ވިއްކާ ކަނޑައެޅޭ ރިސްކު ހުރި އިތުރު ކޮންސެޕްޓްގެ އަދި މަސް ވިއްކާ
މިފަދައިން މަސް ގަނޑަ އާއި ކަނޑައަޅަން ދަންނަވައިއެވެ.

އިސްލާހުކުރަން ލަފާދޭކަމެއް

މިފަދައިން އުފައްދާ މާލީ ބަޔާންތަކުން ހިނގާ ބާވަތް ހިސާބުހަދާ ޚަރަދުކުރާ ހިނގާ ޚަރަދުތައް މާލީ ބަޔާންތަކުގެ ކޮންމެ ފުރިހަމަކުރެވެން
ޖެހޭއަދު ވަކިން އިސްލާހުކޮށް ރިޕޯޓުކުރެވެން ޖެހޭ އުސޫލެއް ކަނޑައަޅާ އެކަން ވަރަށް ގިނަ ޚަރަދުކުރެވެން ޖެހުނީއޭ ދަންނަވަމެވެ.

21 ރަބީޢުލްއައްވަލް 1444

17 އޮކްޓޫބަރު 2022

H. Niyaazy
ހުސައިން ނިޔާޒީ
އޮޑިޓަރ ޖެނެރަލް

އޮޑިޓް ބިލްޑިންގ (1 ވަނަ ފަންގިފިލާ)، އަމީރު އަޙުމަދު މަގު، މާލެ، ދިވެހިރާއްޖެ. ފޯން: 3939 332 ފެކްސް: 6430 331 އީ-މެއިލް: info@audit.gov.mv

އޯޑިޓް ބިލްޑިންގ، އަމީރު އަހުމަދު މަގު
މާލެ، ދިވެހިރާއްޖެ
ފޯން: 332 3939
އީމެއިލް: info@audit.gov.mv
www.audit.gov.mv